TRST, sobota
30. julija 1955
Leto XI. - Št. 179 (3108)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

5000 ameriških vojakov iz Avstrije bo razmeščenih po vsej verjetnosti v Veroni, Vicenzi in Trstu

To je izjavil zunanji minister Martino na včerajšnjem sestanku zunanjepolitične komisije in dodal, da sta Jugoslavija in Avstrija že začeli pogajanja v zvezi z mednarodno konferenco o tržaškem pristanišču, ki jo predvideva londonski memorandum

(Od našega dopisnika)

RIM, 29. — Zunanji minister Martino je na današnji seji komisije za zunanje zadeve med drugim izjavil, da bodo v kratkem premeščene ameriške zasedbene čete, ki so bile doslej v Avstriji, v Italijo. Cete bodo pod poveljstvom enega izmed italijanskih generalov, ker spada področje, kjer bodo čete razmeščene, pod poveljstvo Italije. Zanikal je vest, da bodo ameriške čete nameščene v Bocnu ter dejal, da je verjetno, da bo del teh čet poslan v Verono, Vicenzo in Trst. Glede Trsta je še izrazil željo, da bi čimprej prišlo do predvidene konference o pristanišču, glede katerega sta Jugoslavija in Avstrija že začeli pogajanja.

Martino je obširno poročal o rezultatih ženevske konference in orisal delovanje italijanske vlade v okviru NATO. O rezultatih konference je Martino dejal, da najpozitivnejši rezultat predstavlja novo ozračje prisrčnosti, ki so ga vzpostavili zastopniki dveh velikih blokov. Sprično dejstva, da ni bila predvidena takojšnja rešitev spornjihova vprašanj, temveč samo njihova točna opredelitev, je treba priznati nesporni uspeh konference. Temna točka je še, je poudaril Martino, nemško vprašanje, katerega rešitev je treba iskati v okviru kolektivne varnosti v duhu sporazuma o Zahodnoevropski uniji.

Kar zadeva direktno udeležbo Italije v mednarodnih organizmih, o katerih se je razpravljalo ob vprašanjih skupne koristi narodov, je minister Martino dejal, da je Foster Dulles zajamčil, da bo Italija udeležena v komisiji OZN za razorožitev, čeprav še vedno ni članica OZN. Naloga italijanske vlade bo, poskušati z vsemi sredstvi, da bi sodelovala pri vseh razgovorih na najvišji ravni.

Martino je omenil tudi razgovore, ki jih je imel veleposlanik Magistrati z Dullesom in Molotovom. V teh razgovorih so se dotaknili dveh važnih vprašanj. Prvo je vprašanje italijanskih ujetnikov v Rusiji, glede katerih vlada prepričanje, da je njihovo število neznatno, in nalogo vlade bo poskušati te ujetnike osvoboditi. Prav tako je naloga vlade, rešiti vprašanje vstopa Italije v OZN.

V razpravi o Martinovem poročilu je MSI-jevski prvak De Marsanich govoril o Južnem Tirolu in o premestitvi ameriških čet iz Avstrije v Italijo, premestitev, ki bi po njegovem mnenju morala biti le začasna. Nennijev socialist Lombardi se je glede rezultata ženevske konference strinjal z Martinom ter priporočil vladi naj začne z učinkovito akcijo, da bi se Italija mogla udeležiti vseh mednarodnih pogajanj.

Vztrajal je pri zahtevi, da mora Italija priznati Ljudsko republiko Kitajsko ter pri tem poudaril, da je Italija edina država, ki s Kitajsko nima niti gospodarskih in kulturnih stikov. Pajetta od KPI je predlagal, naj Italija pošlje na Kitajsko posebno misijo in obžaloval dejstvo, da je Italija sprejela predlog NATO o premestitvi ameriških čet iz Avstrije v Italijo.

Diskutantom je odgovoril minister Martino, ki je povedal, kje bodo verjetno razmeščene ameriške čete — kot poročamo zgoraj. MSI-jevcu De Marsanichu je odgovoril, da nikakor ni potrebno odpovedati sporazum Gruber - De Gasperi, ker vprašanje Južne Tirolske je vprašanje notranje politike, ter da bo do težave pri izvajanju sporazuma premagane z ukrepi, ki jih bo vlada čimprej sprejela. Glede LR Kitajske je Martino dejal, da je naklonjen priznanju Maocetungove vlade, vendar pa da so potrebna pogajanja glede italijanskih pravic in koristi, ki jih je kitajska vlada krsila. V odgovoru Pajetti, ki je rekel, da je sovjetska vlada povabila kanadskega ministra Pearsona na obisk, je Martino izjavil, da bi tudi on rad sprejel povabilo v Moskvo če bi ga dobil.

Delo parlamenta

Danes je poslanska zbornica zaključila svoje poletno zasedanje; jutri bodo poslanci odšli na dopust, večinoma v Dolino Aoste, kjer so si že vnaprej naročili sobe v hotelih, ki so, kot poročajo, vsi zasedeni. Zbornica se bo ponovno sestala 21. septembra in bo razpravljala še o devetih proračunih, med katerimi je proračun ministrstva za zunanje zadeve, za katerega so predvidene štiri seje, proračun ministrstva za prosveto s tremi sejami in ministrstva za notranje zadeve s štirimi sejami. Jesensko zasedanje bo zaključeno predvidoma 31. oktobra.

Na današnji seji so razpravljali o proračunu ministrstva za pravosodje in pozno zvečer okrog 10. ure so glasovali o nič manj kot desetih zakonskih ukrepih, ki so bili vsi izglasovani, in sicer proračuni ministrstev za obrambo, trgovinsko mornarico in za pravosodje. Ostali ukrepi so bili naslednji: spremembe določil glede splošnega davka na dohodke v trgovini z živino, spremembe proračuna dohodkov in izdatkov nekaterih ministrstev in proračunov raznih avtonomnih podjetij, določila glede davčnih olajšav za razpust združenj za nepremičnine, spremenitev v zakon dekreta, ki zadeva nova določila o trgovanju s tujimi valutami, ukrepi glede obdavčenja javnih gledališki prireditev, davčne olajšave in pomoč zavodom za ljudske hiše za slepce, ratifikacija in izvršitev sporazuma o človečanskih pravicah in osnovnih svoboščinah, ki je bil podpisan v Parizu 20. marca 1952. Vsi ti ukrepi so bili sprejeti s precejšnjo večino, tako da je od 451 navzočih poslancev glasovalo proti večinoma 170, najmanj pa 78 poslancev.

V razpravi o proračunu ministrstva za pravosodje so monarhisti kritizirali dejstvo, da še vedno ni poskrbljeno za zakone, ki so predvideni z ustavo, kakor tudi počasnost poslovanja sodišč. Neki poslanec MSI je dejal, da nov zakon o kazenskem postopku predstavlja «pravo revolucijo» ter da je prehitro stopil v veljavo; kritiziral je dalje, ustanovitev višjega sodnega sveta, češ da je to «zaprta kasta, ki ustvarja v demokratični državi absolutno oblast». Poslanec Cavallari od KPI pa je dejal, da mora biti pravosodni minister zaščitnik ustave, ki mora skrbeti, da se njeni členi izvajajo. Pravosodju je treba vrniti zopet spoštovanje javnega mnenja in ga spraviti iz sedanjih pogojev nepopularnosti. Končno je poudaril, da se morajo odstraniti vse protidemokratične nakaze sedanjih zakonov, ki izvirajo iz fašistične zakonodaje, tako da bo zakon zares enak za vse, ter da se ne bo več izvajal pritisk na sodno oblast, ki uporablja dvoje uteži in dvoje meril.

V svojem govoru je po razpravi govoril demokristjanski referent Fodderaro, ki je povedal, da znaša proračun za leto 1955-56 ministrstva za pravosodje 50 milijard in 475 milijonov lir, kar pač ne zadostuje, ker je premalo osebja, ker so sodna poslopja nezadovoljiva itd. Nato je govoril pravosodni minister Aldo Moro, ki je dejal, da kriminaliteta ne raste, vendar pa da so se povečali primeri nenamernih kazenskih dejanj, kar pripisuje povečanemu prometu. Povedal je dalje, da je ministrstvo prejelo 880 prošenj za pomilostitev. Glede predloga za ukinitev kazni na dosmrtno ječo, je minister dejal, da bo potrebno o tem razpravljati, ko bo na vrsti reforma kazenskega zakona, ter da je zadeva preveč važna, da bi se moglo odločati o njej na hitro. Vsekakor pa se je že doslej prakticiralo spremeniti kazni dosmrtne ječe v začasne kazni.

Govoril je nato o onih obsojencih, ki so jih obsodila zavezniška sodišča ter pri tem dejal, da je nekatere primere že proučil kot na primer kazen Pasquinellijeve, ki je leta 1946 ustrelila angleškega generala v Pulju, vendar pa je ponovno odklonila kakršen koli ukrep o svoji pomilostitvi. Minister je poudaril, da je njen zločin izrazito političen in da je ministrstvo v številnih primerih za politične zločine določila pogojno svobodo, kar je storilo tudi glede mnogih navadnih zločinov. Ministrstvo je tudi ugodno rešilo številne prošnje o pomilostitvi.

Minister je indirektno tudi priznal, da je država še precej daleč od tega, da bi izvajala ustavne določbe v celoti. Rekel je namreč, da ustava predvideva pravo revolucijo italijanske zakonodaje in pri tem priznal, da številni veljavni zakoni niso v skladu z ustavo, pri čemer je kot vzrok navedel objektivne težave. Glede zakona o civilnem postopniku je rekel, da je že razposlal vabila za predloge za spremembo tega postopnika; glede civilnega zakona pa je rekel, da je pozitiven. Še prav posebej je poudaril nezadostno število sodnega osebja ter povedal, da je vlada sklenila brisati pogoj dveletne službe za diplomirane pravnike, ki hočejo stopiti v sodno službo. Končno se je zagovarjal pred očitki, da sodstvo ni svobodno in dejal, da bo njegovo ministrstvo skrbelo za «prestiž zakona in vrednote odporniškega gibanja».

Na koncu seje je predsednik zbornice Leone v poslovilnem govoru navedel statistične podatke o delu zbornice med zadnjim zasedanjem, ter se poslovil od poslancev z željo, da bi imeli rezultati ženevske konference za posledico zares trajen mir.

A. P.

Nehrujeva poslanica Eisenhowerju v zvezi s položajem na Daljnem vzhodu

Krišna Menon se je včeraj razgovarjal z MacMillanom in se bo v nedeljo vrnil v Novi Delhi na posvetovanje z Nehrujem - Zaskrbljenost Čangkajškovega režima - Atomsko orožje na Daljnem vzhodu

WASHINGTON, 29. — Predsednik Eisenhower je sprejel danes v Beli hiši indijskega veleposlanika v Washingtonu Mehto, ki mu je izročil poslanico ministrskega predsednika Nehruja. Po razgovoru veleposlanik Mehta ni hotel povedati vsebine poslanice in tudi ni pojasnil, o čem je razpravljal s predsednikom.

Kot je znano, je Indija mnogo prispevala, da je bil dosežen sporazum o začetku razgovorov z ZDA in LR Kitajsko v Ženevi. Ti razgovori, ki se bodo začeli v ponedeljek, bodo med veleposlaniki, vendar se v zadnjih dneh mnogo govori, da se utegne tudi ameriški državni tajnik John Foster Dulles kasneje sestati s kitajskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom Cuenlajem in razpravljati z njim o spornih vprašanjih med obema deželama.

Ameriško državno tajništvo je danes sporočilo, da bodo kitajsko-ameriški razgovori v Palači narodov v Ženevi, kjer je bil nekoč sedež Zveze narodov in kjer je bila nedavno konferenca štirih načelnikov vlad. Ameriški veleposlanik v Pragi Alexis Johnson, ki bo zastopal ZDA na tej konferenci in ki je zdaj na posvetovanju v ZDA, bo jutri zvečer odpotoval iz New Yorka v Ženevo.

V Londonu pa je angleški zunanji minister Harold MacMillan sprejel stalnega indijskega predstavnika pri OZN Krišno Menona. Menon, ki je bil na poti iz Indije v ZDA, je po razgovoru spremenil svoj načrt potovanja in se bo v nedeljo vrnil v Novi Delhi na posvetovanje z ministrskim predsednikom Nehrujem. Prvotno je Krišna Menon nameraval jutri odpotovati v Washington, kjer je imel v načrtu razgovore s predsednikom Eisenhowerjem in z državnim tajnikom Dullesom o spornih vprašanjih med ZDA in Kitajsko.

V Parizu je sklenila zunanjepolitična komisija narodne skupščine, da bo konec septembra ali v začetku oktobra odpotovala na Kitajsko francoska parlamentarna delegacija. Vabilo je prišlo iz Pekinga. Francija še ni uradno priznala pekinške vlade.

V Taipehu na Formozi je odpravnik poslov ZDA pri Čangkajškovem režimu, William Cochran, danes popoldne obiskal nacionalističnega zunanjega ministra Jeha. Uradni predstavniki Čangkajškovega režima sicer niso hoteli povedati vsebine razgovora, toda v dobro obveščenih krogih zatrjujejo, da spada v okvir krčevitih Čangkajškovih prizadevanj, da bi vzdržal čim tesnejše stike z diplomatskimi predstavniki zahodnih držav, zlasti ZDA, pred kitajsko-ameriško konferenco v Ženevi. Zdi se, da povzroča razvoj odnosov med Washingtonom in Pekingom formoškim oblastnikom hude skrbi.

Pekinški radio pa je danes poročal, da je kitajski minister za zunanjo trgovino Jehčičuang v govoru pred kitajskim parlamentom pozval zahodne države, naj odpravijo prepoved izvoza strateškega blaga na Kitajsko, ki jo je izglasovala OZN med korejsko vojno. Minister je dodal, da so v preteklem letu ZSSR in države ljudske demokracije dobavile Kitajski vse vrste orodnih strojev, strojnih naprav, jeklarskih proizvodov, neželeznih kovin, naftnih derivatov in drugega blaga, ki je vpisano na seznam strateškega materiala. Minister je opozoril, da bi bila trgovina s Kitajsko za vse zahodne dežele zelo koristna.

Poveljstvo ameriških oboroženih sil na Japonskem je izdalo poročilo, ki pravi, da je danes prispel na Okinavo bataljon poljske artilerije, opremljen z atomskimi topovi. Poročilo dodaja, da je bil bataljon poslan na Daljni vzhod, da bi imel glavni stan na razpolago najmodernejše orožje, med njim tudi 280-milimetrski top, ki lahko izstreljuje tako atomske kot navadne granate.

Predstavnik japonskega zunanjega ministrstva pa je izjavil, da ne ve ničesar o kakem ameriškem sklepu, da bodo na Japonsko poslali na daljavo vodene atomske rakete. Predstavnik je dodal, da se je washingtonska vlada obvezala, da ne bo ustanavljala na Japonskem skladišč nuklearnega orožja brez poprejšnjega sporazuma z japonsko vlado in da zaenkrat ne obstaja noben sporazum v tem smislu med obema vladama.

Pobude za poglabljanje odnosov v duhu konference štirih v Ženevi

Še vedno glasovi o možnosti obiska sovjetskih voditeljev v ZDA - Sodelovanje med BBC in sovjetskim radiom - Obširen program kulturnih stikov med ZDA in Sovjetsko zvezo - Eisenhowerjeva nova smer - Tudi Kanada bi bila vesela sovjetskega obiska

WASHINGTON, 29. — Na sestanku republikanskih parlamentarcev je predsednik Eisenhower danes izjavil, da je ženevska konferenca ustvarila novo mednarodno ozračje, ki bo lahko znatno olajšalo življenje narodov. Predsednik je priporočil parlamentarcem, ki odhajajo na počitnice, naj pojasnijo svojim volivcem, da je od ženevske konference treba pričakovati dolgoročne rezultate, ne pa takojšnjih. Izjavil je tudi, da morajo ZDA in njihovi zavezniki tudi v prihodnje skrbeti, da ostanejo močni.

Eisenhower je danes imenoval Harolda Stassena, svojega posebnega svetovalca za vprašanja razorožitve, za namestnika ameriškega predstavnika v podkomisiji OZN za razorožitev. To imenovanje bo omogočilo Stassenu, da se bo udeleževal razgovorov o razorožitvi skupno s Cabotom Lodgeom, stalnim predstavnikom ZDA pri OZN, ko se bo razorožitvena podkomisija sestala 29. avgusta v New Yorku.

V washingtonskih krogih se vedno bolj uveljavlja prepričanje, da se je predsednik Eisenhower odločil za hitro akcijo v spremenjeni smeri ameriške zunanje politike. Ta hitra akcija se kaže predvsem v sklepu o začetku razgovorov s Kitajsko, ki mu utegne slediti sestanek zunanjih ministrov obeh dežel. Čeprav mnogi izražajo dvom, ali bi bil Foster Dulles najprimernejši mož za tak sestanek, prevladuje vendar prepričanje, da bodo razgovori na višji ravni sčasoma postali neogibni. Za svojo akcijo si je Eisenhower v razgovoru s predsednikom senatne zunanjepolitične komisije Walterjem Georgeom pridobil podporo demokratov, ki naj odtehta morebitno upiranje republikanske desnice, čeprav si ta sprico nedvoumne ugodne reakcije javnega mnenja na ženevsko konferenco ne upa tako odkrito na dan.

Še vedno se pojavljajo tudi glasovi o možnem obisku sovjetskih voditeljev v ZDA in o potovanju podpredsednika ZDA Nixona v Moskvo. Vendar izražajo v političnih krogih zaenkrat mnenje, da bi do sovjetskega obiska v Washingtonu lahko prišlo šele po izmenjavi obiskov med sovjetskimi in angleškimi državniki, torej šele nekje leta 1957.

Kanadski ministrski predsednik Saint Laurent pa je izjavil danes na tiskovni konferenci, da bi bila kanadska vlada zelo vesela, ko bi sprejela obisk sovjetskih voditeljev. Vendar je dodal, da ne kaže, da bi kanadska vlada prva povabila Bulganina in Hruščeva, naj obiščeta Severno Ameriko, in s tem dal razumeti, da bi bilo zaželeno, ko bi pobudo dala ameriška vlada.

V Londonu so danes zabeležili kosilo, ki ga je priredil Eden Churchillu. Sodijo, da je ob tej priložnosti novi ministrski predsednik obvestil svojega prednika o poteku nedavne ženevske konference, o bližnji konferenci štirih zunanjih ministrov in o mednarodnem položaju sploh. Kot je znano, je Eden obiskal Churchilla štiri dni pred odhodom v Ženevo.

Nadalje so v Londonu zabeležili začetek sodelovanja med angleškim in sovjetskim radiom. Prvič se je zgodilo, da je sovjetski radio neposredno in uradno sodeloval pri oddaji, ki jo je priredila angleška radijska družba BBC. Ta je namreč včeraj zvečer organizirala oddajo z naslovom «Po Ženevi», pri kateri so sodelovale nekatere ameriške, francoske in nemške radijske družbe. Vabilo k sodelovanju je bilo poslano tudi sovjetskemu radiu, vendar do ene ure pred začetkom oddaje ni bilo odgovora. Takrat pa je po telefonu poklical direktor sovjetskega radia, ki je želel govoriti z direktorjem BBC Sirom Brisnom Jacobom. Ta je zagotovil, da bo sovjetski prispevek k oddaji v celoti uporabljen, in dobro uro kasneje je BBC že oddajala kratek komentar Nikolaja Dobrova, enega izmed najbolj znanih sovjetskih radijskih komentatorjev. Dobrov je poudaril, da je osebni sestanek štirih načelnikov vlad napravil ozračje čistejše in svobodnejše, omenil, da je vest o obisku Hruščeva in Bulganina v Londonu naletela v ZSSR na zelo ugoden odmev in opozoril na pomen kulturnih in gospodarskih stikov med Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo.

V New Yorku pa je dr. Carleton Smith, ravnatelj Nacionalne umetnostne ustanove, sporočil, da se je začel pogajati z državnim tajništvom, naj omili sedanje omejitve za potovanje v ZDA in s tem omogoči gostovanje sovjetskih umetnikov v Ameriki. Dosedanji obiski so bili med drugim nemogoči, ker sovjetski umetniki nočejo dati prstnih odtisov, ki jih zahtevajo ameriške oblasti za izdajo vizuma. Dr. Smith je dodal, da se je s sovjetskimi oblastmi že dogovoril o turneji sovjetskih plesalcev in pevcev v glavnih ameriških mestih; prišla bi tudi slavna plesalka moskovskega Boljšeja teatra Galina Uljanova in znani pevec Petrov. Smith pa upa, da bodo prišli v ZDA tudi pianist Gilel, violinist David Ojstrah in lutkovno gledališče Sergeja Obrazcova. Nastope sovjetskih umetnikov bi oddajali tudi po televiziji, medtem ko so v Moskvi izjavili, da bodo ameriški umetniki dobrodošli v vseh sovjetskih mestih od Moskve do Sibirije, je dejal Smith.

Nacionalna umetnostna ustanova pripravlja tudi izmenjavo razstav likovnih umetnikov obeh dežel.

Nemška spomenica o Posarju

BONN, 29. — V dobro obveščenih krogih zatrjujejo, da je zahodnonemška zvezna vlada poslala Zahodnoevropski zvezi poslanico, ki zahteva, naj se v Posarju vzpostavi «normalna svoboda, ki jo uživa zahodni svet». Besedilo memoranduma bo objavljeno v prihodnjih dneh. Izvedelo se je pa, da spomenica poudarja, da je Posarje «še zelo daleč od onih zakonskih določil, ki jamčijo v državah Zahodnoevropske zveze osnovne svoboščine».

Vladna kriza v Indoneziji

DJAKARTA, 29. — Po odstopu Sastroamidjojove vlade pretekli teden je poveril podpredsednik indonezijske republike Mohamed Hata trem osebnostim nalogo, naj sestavijo novo vlado. Sestavljena bo verjetno prehodna vlada, ki bo opravljala državne posle do parlamentarnih volitev to jesen. Predvsem bo morala nova vlada rešiti krizo, ki je nastala zaradi nasprotij med vlado in vojsko, in pripraviti splošne volitve.

Novo vlado sestavljajo dr. Soekiran Virjosandjojo, podpredsednik mohamedanske stranke «Masjumi», Vilopo, voditelj nacionalistične stranke, in Mohamed Asaat, neodvisni politični predstavnik.

Obsodbe zaradi napada na knjigarno „Rinascita"

RIM, 29. — Danes popoldne se je pred rimskim sodiščem končal proces zaradi napada na knjigarno «Rinascita» v poslopju vodstva KPI na Via dellc Botteghe Oscure v Rimu. Atentat je bil izvršen 9. marca, eden izmed fašističnih napadalcev pa je takrat zaradi neprevidnega ravnanja z bombo izgubil nogo.

Giulio Caradonna je bil spoznan za krivega povzročitve poškodb, strahovanja, fašističnih manifestacij in nedovoljene posesti eksplozivnih naprav in je bil zato obsojen na eno leto, 9 mesecev in 10 dni ječe. Mario Gionfrida je dobil eno leto, 5 mesecev in 10 dni zapora. Mario Ortensi, Massimo Anderson, Alberto Rossi, Vincenzo Di Lalla, Alberto De Felice in Vittorio Martinelli so bili obsojeni na isto kazen. Vsem so nadalje prisodili 4000 lir globe in jim dovolili začasno svobodo, tako da so bili takoj izpuščeni iz zapora.

Oproščeni pa so bili Natale Gianvenuti, ker ni izvršil dejanja, ter Arturo Bellissimo, Gianfranco Marucci Alciati, Franco Gialdironi, Vittorio Sbardella in Adalberto Baldoni zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko sta bila Ennio Bertoldi in Aldo De Malis izpuščena, ker še nista izpolnila 18 let.

Izraelska komisija bo smela v Bolgarijo

ATENE, 29. — Bolgarska vlada je dovolila članom izraelske preiskovalne komisije, ki čakajo na bolgarsko-grški meji, vstop na bolgarsko ozemlje in ogled razbitin letala «Constellation», ki je bilo v sredo sestreljeno. Trije člani komisije bodo šli čez mejo jutri predpoldne. Tudi izraelskemu poslaniku v Sofiji so dovolili odpotovati na kraj nesreče.

V noti, ki jo je poslala danes izraelski vladi, izraža bolgarska vlada obžalovanje zaradi neljubega incidenta in ponuja plačilo primerne odškodnine.

TORINO, 29. — Pred dnevi je bil aretiran 34-letni Giuseppe Faletto iz Torina. Dolžijo ga uboja vodilnega funkcionarja tovarne FIAT inž. Codecaja. Državni pravdnik je danes izjavil, da v nasprotju z vestmi tiska, Faletto ni bil partizanski borec.

Volilni rezultati v Izraelu

TEL AVIV, 29. — Dokončni rezultati parlamentarnih volitev v Izraelu kažejo na precejšen porast vpliva stranke Herut (skrajna desnica), ki je postala s svojimi 16 sedeži druga najmočnejša v parlamentu po vladni laburistični stranki Mapai, ki je izgubila šest sedežev. Sionisti bodo imeli 13 sedežev (v prejšnjem parlamentu 23), komunisti 5, stranka Andut Avoda (disidenti stranke Mapam) bo imela 9 sedežev, enako tudi Mapam (levi socialisti), napredna stranka pa 5 sedežev.

Volilna udeležba je znašala 79 odst.

Gozdni požari v Kanadi

TORONTO, 29. — V obširnih gozdovih države Ontario v Kanadi divjajo že nekaj dni hudi gozdni požari. V zadnjih urah se je položaj precej poslabšal. Helikopterska ogledniška služba je ugotovila 11 novih središč požara, tako da jih je zdaj skupno 117. Pri akcijah za gašenje požarov sodeluje tudi 70 letal.

DRAŠKOVIĆEVA TISKOVNA KONFERENCA

O terjatvah FLRJ v vzhodnih državah

Vprašanje licence za graditev letal «Mig-15» v Jugoslaviji

BEOGRAD, 29. — Predstavnik državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Draković je izjavil danes na rednem tiskovni konferenci, da Jugoslavija pričakuje, da bo vzhodnoevropske države začele reševati vprašanja jugoslovanskih terjatev in da bodo te terjatve realizirane.

«To bi bilo v skladu z normalizacijo odnosov med Jugoslavijo in temi državami», je rekel Draković in poudaril, da je jugoslovansko gospodarstvo zaradi prekinitev trgovinskih odnosov z Vzhodno Evropo leta 1949 imelo ogromno izgubo. Branko Draković je spomnil na besede predsednika Tita v Karlovcu, da je sovjetska vlada pokazala mnogo razumevanja glede reševanja tega vprašanja.

Na vprašanje o bližnji konferenci veleposlanikov ZDA in Kitajske v Ženevi, je predstavnik državnega tajništva izjavil, da pomeni ta sestanek pozitiven dogodek in najučinkovitejšo pot za pomiritev položaja na Daljnem vzhodu.

Na vprašanje, kaj misli o sporu med Indijo in Portugalsko zaradi Goe, je Branko Draković odgovoril, da je ozemlje Goe sestavni del indijskega ozemlja in da so zaradi tega zahteve indijske vlade upravičene in naravne in to tem bolj, ker jih indijska vlada postavlja na konstruktiven in miroljuben način.

Tuji dopisniki so Branka Draškovića tudi mnogo spraševali o govoricah, da bo Jugoslavija v kratkem dobila sovjetska reakcijska letala MIG 15 in da jih bo začela sama graditi v licenci. Govori se tudi, da si Jugoslavija že nekaj let prizadeva, da bi dobila licenco za gradnjo kakega zahodnega sodobnega tipa lovskega letala. Draković je dejal, da teh govoric ne more ne potrditi ne zanikati in dodal: «Končno, kakšno važnost bi imelo za svet, če bi Jugoslavija razpolagala s tem ali onim tipom letala?»

V Beogradu se vršijo razgovori med predstavniki Jugoslavije in ZSSR za razširitev blagovnih seznamov, prilagoditev trgovinskemu sporazumu med obema državama, ki je bil sklenjen 5 januarja letos v Moskvi. Kot poroča Jugopress, se razgovori ugodno razvijajo in bodo verjetno kmalu privedli do razširjenja blagovne izmenjave, ki bi obsegala vse proizvode, značilne za izvozno strukturo obeh dežel.

Križarka «Salem» v Dubrovniku

DUBROVNIK, 29. — Ameriška težka križarka «Salem», poveljniška ladja komandanta VI. ameriške sredozemske flote je priplula danes v dubrovniško pristanišče. Poveljnik VI. flote, viceadmiral Oatsey in ameriški veleposlanik v Beogradu James Riddleberger sta obiskala predsednika mestnega ljudskega odbora in kontraadmirala Ljuba Truto, ki sta mu kasneje vrnila obisk na ladji. Kontraadmiral Truta je priredil danes kosilo na čast poveljnika VI. ameriške sredozemske flote. Križarka «Salem» bo ostala tri dni v Dubrovniku.

AFRIŠKE IN AZIJSKE DRŽAVE zahtevajo debato o Afriki v OZN

Azijsko-afriška skupina je danes zahtevala, naj glavna skupščina razpravlja o položaju v Maroku in Alžiru - Francoska narodna skupščina podaljšala izredno stanje v Alžiru za šest mesecev

NEW YORK, 29. — Azijsko-afriška skupina delegacij pri OZN je predložila danes glavnemu tajništvu tri dokumente. Dva med njima zahtevata vpis alžirskega in marokanskega vprašanja na dnevni red prihodnjega zasedanja glavne skupščine OZN, tretji pa je pismo predsedniku Varnostnega sveta s prošnjo, naj opozori člane sveta na položaj v Maroku.

PARIZ, 29. — Francoska narodna skupščina je s 369 glasovi proti 247 odobrila podaljšanje izrednega stanja v Alžiru za šest mesecev. Debata o položaju v Severni Afriki se je začela včeraj z izjavo ministrskega predsednika Faura, o Alžiru pa je poročal danes notranji minister Bourgès Manoury. Dejal je, da se prvič od novembra 1954 opaža v treh severnoafriških departmajih relativen mir, da pa vlada ne more zmanjšati svojih naporov, «ki naj najprej obnovijo javni red, nato pa uresničijo upravno, socialno in gospodarsko prenovitev». Nastopil je proti zagovornikom teze, da se je treba v alžirskem primeru zgledovati po Tuniziji in dati Alžiru notranjo avtonomijo in dejal, da je «republika ena in nedeljiva».

Medtem prihajajo iz Severne Afrike nove vesti o neredih in napadih. V zasedi, ki so jo postavili alžirski uporniki v hribovju Aures, je bilo 23 članov tujske legije ubitih, 15 pa ranjenih. To je bil doslej najhujši spopad, kar jih je bilo na alžirskem ozemlju. Poročajo pa še o številnih drugih napadih iz zasede.

Tudi v Casablanci in Maroku je prišlo danes do novega bombnega napada.

Milijardna škoda zaradi nalivov v Srbiji

BEOGRAD, 29. — Zaradi izredno hudega deževja je bil v Srbiji prekinjen avtomobilski promet na dveh krajih. Prav tako je prekinjena železniška proga med Despotovcem in Markovcem v dolžini 100 metrov. Siloviti nalivi so povzročili ogromno materialno škodo v jugozahodni Srbiji. Samo v okolici Leskovca, ki je znan kot center tekstilne industrije, cenijo materialno škodo na več kot milijardo din.

UMETNI SATELITI bodo krožili okrog zemlje

Čez leto ali dve bodo v ZDA izpustili v vsemirje umetne zemljine spremljevalce, ki bodo služili proučevanju ozračja v velikih višinah

WASHINGTON, 29. — Pred številnimi novinarji je načelnik tiskovnega urada Bele hiše James Hagerty sporočil, da je predsednik Eisenhower odobril načrte, po katerih bodo ZDA nadaljevale s pripravami za izstrelitev majhnih umetnih zemeljskih satelitov, ki bodo krožili okrog zemlje in ki ne bodo imeli nobene posadke.

Načrte je pripravila ameriška nacionalna akademija znanosti, izstrelitev umetnih satelitov pa bo pomenila ameriški prispevek k mednarodnemu geofizičnemu letu, je je dejal Hagerty.

Satelite bodo spustili v vsemirje med julijem 1957 in decembrom 1958, namen teh trabantov, ki ne bodo večji od nogometne žoge, pa bodo znanstvena proučevanja izven zemeljske atmosfere. Dobljene podatke bodo sporočili znanstvenikom vsega sveta. Umetni sateliti, ki jih bodo izstrelili z medplanetarnimi raketami, bodo krožili okrog zemlje nekaj dni v višini 320 do 480 km nad zemeljsko površino z brzino približno 28.000 km na uro. To bo obenem prvi znanstveni poskus izven zemeljskega ozračja v zgodovini človeštva.

Po prvih računih bo izvedba tega načrta stala 10 milijonov dolarjev; vračunana je cena raket, ki bodo spravile umetne satelite izven zemeljske atmosfere. Celotni izstrelek bo izpuščen z ameriškega ozemlja in bo imel obliko tridelne rakete. Prvi del rakete bo spravil izstrelek do višine 20 do 25 km, drugi del pa ga bo dvignil na 300 km iznad zemeljske površine. Tretji del bo služil ohranjevanju izstrelka na njegovi tirnici okrog zemlje, kajti na višini 300 km je trenje še vedno tolikšno, da lahko preneha satelitu obstanek na stalni tirnici. Zaradi tega bo po sedmih do desetih dneh po izstrelitvi začela prevladovati težnostna sila, ki bo počasi privlačevala trabanta k zemlji. Vendar satelit ne bo padel na zemljo, ker se bo ob dotiku z gostejšim ozračjem spremenil v prah kot meteori in sicer v višini približno 50 km. Satelit bo krožne oblike s premerom približno 50 cm, tehtal pa bo brez raket 50 kg. Ni še znano, iz kakšnega materiala ga bodo izdelali.

Znanstveniki, ki so prisostvovali tiskovni konferenci, so po Hagertyjevem sporočilu pojasnili, da bo po dosedanjih računih umetni satelit potreboval za pot okrog zemlje 90 minut in da bo to trajalo nekaj dni, morda tudi nekaj tednov. Ravnina satelitovega tira bo pravokotna na ekvator in bo torej vodila nad obema tečajema. Ena stran satelita bo stalno obrnjena proti soncu. Na satelitu bodo instalirani instrumenti z radijsko postajo, ki bo avtomatično sporočala podatke o temperaturi, hitrosti, višini in gostoti ozračja. Vse države, ki bodo sodelovale pri mednarodnem geofizičnem letu, bodo lahko sprejemale ta poročila. Glavni namen eksperimenta bo proučevanje gostote ozračja med 250 in 400 km višine, proučevanje jonosfere in njenih vplivov na radijske oddaje, zbiranje podatkov o kozmičnem izžarevanju in ugotavljanje, ali je s take višine mogoče olajšati meteorološko službo.

Malenkov v Ženevi na atomski konferenci?

ŽENEVA, 29. — V ženevskih krogih OZN se vztrajno širi doslej se nepotrjena vest, da bo sovjetsko delegacijo na bližnji mednarodni konferenci za miroljubno uporabo atomske energije vodil Georgij Malenkov, ki kot minister za električno energijo vodi tudi sovjetska atomska raziskovanja. Pri tem opozarjajo, da bo ameriško delegacijo vodil admiral Lewis Strauss, najvišji atomski funkcionar ZDA, in da torej ne bi bilo nič čudnega, če bi tudi ZSSR poslala v Ženevo svojega najvišjega predstavnika na tem področju. Konferenca se bo začela 8. avgusta.

BEOGRAD, 29. — 29. kongres svetovne organizacije turističnih podjetij in agencij bo pod pokroviteljstvom predsednika republike maršala Tita od 18. do 25. oktobra v Dubrovniku. Kongresa se bo udeležilo več kot 300 delegatov iz vseh dežel sveta.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan so leta 1949 trikoloristi umorili v Petjahu ob Nadiži beneškega Slovenca Andreja Juša.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, SOBOTA 30. julija
Abdon in Senen, Vitodrag
Sonce vzide ob 4.45 in zatone ob 19.37. Dolžina dneva 14.52. Luna vzide ob 16.40 in zatone ob 0.34.
Jutri, NEDELJA 31. julija
Ignacij L., Jelenica

V RIMU SO VČERAJ OPOLDNE PREMOSTILI ZADNJO ZAPREKO

PARLAMENTARNA KOMISIJA KONČNO IZGLASOVALA Zakonski osnutek o tržaškem rotacijskem fondu

Za osnutek so glasovali vsi, potem ko je vladni predstavnik zagotovil podoben fond tudi videmski pokrajini

Posebna parlamentarna komisija je včeraj ob 13.50 končno izglasovala zakonski osnutek o «rotacijskem fondu v korist gospodarskih pobud na Tržaškem ozemlju».

Zasedanje komisije se je pričelo ob 12. uri z govorom predstavnika vlade Ferrari-Aggradija, ki je ponovno zagotovil, da namerava vlada ustanoviti podoben fond tudi za videmsko pokrajino. To zagotovilo pa se je zdelo videmskima parlamentarcema Biasuttiju in Bersantiju nezadostno, zato sta predlagala izglasovanje dnevnega reda, ki obvezuje vlado, da mora čimprej ustanoviti slični rotacijski fond v višini vsaj 1 milijarde lir v korist Vidma.

Predlog je bil soglasno sprejet, tako da so lahko nato glasovali o tržaškem rotacijskemu fondu, ki je bil soglasno sprejet.

S tem glasovanjem je tržaški rotacijski fond premostil zapreko, ki je onemogočala njegovo delovanje od februarja pa do sedaj. Vendar pa žal s tem vprašanje rotacijskega fonda še vedno ni dokončno rešeno in so — vsaj teoretično — možna še različna presenečenja. Predlog zakona o rotacijskem fondu mora sedaj odobriti še senat, nakar bo zakon postal izvršen, kajti parlamentarna komisija ni bila samo posvetovalna, temveč odločujoča.

Čim hitrejše izglasovanje zakonskega predloga o rotacijskem fondu je zelo pomembno, ker je le še malo časa na razpolago, da se vključi na dnevni red senata tudi to vprašanje. Senat je sicer sedaj na počitnicah, vendar se dnevni red bodočih septembrskih zasedanj sestavlja že sedaj in bi v primeru, ko bi se vprašanje ponovno zavleklo, senat ne mogel razpravljati o rotacijskem fondu niti v septembru.

Ta nevarnost je sedaj odstranjena in upamo, da ne bo prišlo do novih nepredvidenih zaprek. Praksa sicer govori, da senat običajno odobri zakonske osnutke, katere je poslanska zbornica že odobrila, brez vsakih sprememb, vendar pa ta možnost še vedno obstaja in bi se v tem primeru morala obnoviti vsa procedura znova.

Upamo, da do tega ne bo prišlo in da bo v sredini septembra s skoro celoletno zamudo rotacijski fond končno le pričel delovati.

Zdi se, da je vprašanje rotacijskega fonda z včerajšnjim glasovanjem parlamentarne komisije končno odstranjeno z dnevnega reda tržaških perečih gospodarskih vprašanj. Čeprav je težko izreči dokončno sodbo, saj smo bili priče številnim podtalnim mahinacijam, tako da se je zdelo vprašanje rotacijskega fonda že večkrat rešeno, a se je potem izkazalo, da ni tako.

Že včeraj smo zapisali, da izredno dolga zamuda rešitve tega vprašanja močno škodi tržaškemu gospodarstvu in predstavlja pomemben razlog za nezaupanje in kritično vzdušje, ki vlada v Trstu. Krivci za zavlačevanje pa niso samo videmski parlamentarci, ki so ob tej priliki izkoristili vse možnosti, da dosežejo gospodarske ugodnosti v korist pokrajine, katero zastopajo, temveč tudi vlada in odgovorni tržaški krogi. Vlada je omogočila mahinacije s tem, da je raztegnila fond tudi na goriško pokrajino in s tem opravičila slično videmsko zahtevo, medtem ko se tržaški odgovorni krogi za rešitev vprašanja rotacijskega fonda sploh niso brigali do začetka julija.

* * *

Iz tajništva tržaške federacije italijanske socialdemokratske stranke smo prejeli v objavo vest, da je izvršni odbor brzojavno obvestil predsednika parlamenta Leona o svojem nezadovoljtvu zaradi neizglasovanja zakonskega predloga o rotacijskem fondu. Izvršni odbor tržaške federacije omenjene stranke je zahteval, da se zakonski predlog sprejme v teku enega tedna.

Opozorilo

Ministrstvo za zunanje zadeve opozarja prizadete, da morajo biti prošnje za izstavitev kazenskih listov za državljane, ki so rojeni v inozemstvu, za državljane, ki so rojeni v pokrajinah, ki ne spadajo več v državno ozemlje, kakor tudi za tiste, ki so rojeni v bivših italijanskih kolonijah in italijanskih posestvih in za tujce, ki so pristojni v Italiji, vložene na kazenski oddelek Državnega pravdništva v Rimu (Casellario giudiziale presso la Procura della Repubblica di Roma).

Županstvo obvešča, da je pri glavnem tajništvu občine (soba 31) na vpogled od 1. do 31. avgusta 1955 regulacijski načrt Trga Goldoni. Kdor si ga hoče ogledati in k njemu izraziti svoje pripombe, mora to storiti na kolkovanem papirju v omenjenem roku.

Županstvo javlja, da bo dne 23. avgusta 1955 ponovljena javna dražba za dobavo drugega obroka drv za kurjavo. Podrobnejše informacije daje občinski urad za sklepanje pogodb v Ul. Rettori 2.

Rezultati volitev v tržiških ladjedelnicah

V notranji komisiji CRDA v Tržiču bo FIOM zastopana z 10 predstavniki, CISL in UIL pa s 17

Včeraj so bile v Tržiču v Združenih jadranskih ladjedelnicah volitve notranjih komisij, za katere so postavili svoje kandidate sindikalne organizacije FIOM (CGIL), CISL in UIL. Volitve so bile v oddelkih OMSA, e elektromehaničnih delavnicah in v gradbišču.

Štetje glasov se je zavleklo pozno v noč. V gradbišču je za FIOM glasovalo 2396 delavcev, za CISL 1264, za UIL 1174. Podatki za uradnike še niso znani.

OMSA: FIOM 379, CISL 349, UIL 299. Uradniki FIOM 23, CISL 76, UIL 66.

Elektromehanične delavnice: FIOM 345, CISL 195, UIL 204. Uradniki FIOM 12, CISL 77, UIL 90.

Po tem glasovanju bo v notranji komisiji FIOM zastopana z desetimi mesti, CISL in UIL pa s 17. V prejšnji notranji komisiji je FIOM imela 17 predstavnikov, CISL in UIL pa skupno 11 (5 in 6).

PRVI DEL NOVE ŠOLE NA ISTRSKI ULICI BO KMALU DOGRAJEN

Občinska uprava naj upošteva tudi potrebe slovenskih šol

Od 950 milijonov lir, ki jih bodo porabili za nove šole, ne bodo imeli tržaški Slovenci nobene koristi

Novo šolsko poslopje za nižjo strokovno šolo v Istrski ulici bo že v letošnjem šolskem letu sprejelo prve učence. Pred časom so končali z deli prvega dela te nove šole in začeli z deli za njeno dokončno ureditev. Letos bodo učenci imeli že na razpolago 12 učilnic, ravnateljstvo in tajništvo, dva prostora za zdravstvene naprave, en prostor za počitek v odmoru, profesorji pa bodo imeli na razpolago svojo posebno dvorano, knjižnico, dvorano za strokovno risanje, tehnični laboratorij, šolski arhiv, medtem ko bo didaktično ravnateljstvo imelo na razpolago svojo dvorano, učenci pa še štiri dvorane, kjer bodo nameščene strojne delavnice. Z letošnjim oktobrom bo na razpolago polovica šolskih prostorov novega poslopja.

Drugi del šolskega poslopja, ki so ga začeli zidati pred nedavnim, bo veljal skupno 65 milijonov lir. V tem novem delu bodo zgradili 12 novih učilnic, dva laboratorija za naravoslovje in kemijo z ustreznimi kabineti, dvorano za strokovno risanje, glavno dvorano, prostore, kjer bodo namestili mehanične in druge delavnice ter prostore za namestitev higienskih in sanitarnih naprav. Vsa ta dela bodo zaključena v roku 8 mesecev, nakar bodo začeli graditi tretji del šolskega poslopja, v katerem bodo namestili telovadnico, slačilnice in prostore za profesorje telovadbe. Hkrati pa bodo končali vsa manjša dela, da bo šolsko poslopje popolnoma izgotovljeno. Za ta dela bodo porabili okrog 30 milijnov lir.

Dela celotnega novega šolskega poslopja, ki bo stalo pribižno 200 milijonov lir, bodo končana in bodo na razpolago učencem v šolskem letu 1956-57. Kot že rečeno, bo skoraj polovica učencev, ki bo obiskovala to novo šolo, zasedla učilnice že v letošnjem šolskem letu, kar bo še precej pripomoglo k ublažitvi krize s šolskimi učnimi prostori nižjih strokovnih šol. Tako bo imelo novo šolsko poslopje z začetkom šolskega leta 1956-1957 na razpolago za učence nižje strokovne šole 24 učilnic z vsemi drugimi strokovnimi, higienskimi in sanitarnimi napravami. Hkrati pa bodo urejeni tudi vsi upravni prostori didaktičnega ravnateljstva in tajništva.

Toda tržaška občina je izdelala še bolj obširen načrt za gradnjo novih šolskih poslopij. Denar za gradnjo teh šol ima občinska uprava že na razpolago iz izrednega nakazila vlade 2 milijard lir za izredna javna dela. Iz tega zneska bodo porabili 950 milijonov lir za otroši vrtec v Rocolu, otroško zabavišče pri Sv. Ani, nadzidavo šolskih poslopij pri Sv. Soboti, nadzidavo šolskega poslopja «Dante», šolo v Rocolu, v Ulici Rossetti, šolo na Opčinah, šolo za Grljan - Miramar.

Brez dvoma bodo te gradnje mnogo prispevale k rešitvi krize šolskih poslopij, kar bo odpravilo natrpanost učencev v posameznih učilnicah in dvodnevne izmene šolskega pouka, ki toliko škoduje učnemu uspehu. Toda pri tem ne moremo mimo ugotovitve, da občinski upravitelji niso dovolj upoštevali potreb slovenske šole, ki je še vedno zapostavljena. Potrebno bi bilo, da bi v novih šolskih poslopjih, ki jih gradijo za otroški vrtec v Rocolu in za otroško zabavišče pri Sv. Ani, odprli tudi oddelke za slovenske otroke in za slovensko mladino. To ni v načrtu občinskih upraviteljev. Zato bi bilo nujno, da bi pri dodelitvi zgrajenih prostorov to potrebo Slovencev upoštevali. Poleg tega pa občinska uprava še vedno ignorira zahteve slovenskih staršev po otvoritvi otroškega vrtca v Ulici sv. Frančiška ali pa v Ulici Donadoni. Hkrati opozarjamo občinsko upravo na nujnost ustanovitve zabavišča za slovenske otroke in mladino v kraju, kjer živi pretežno število slovenskih delavcev. Italijanska mladina ima na razpolago več takih ustanov, kjer se lahko zabava in vzgaja v svojem materinem jeziku.

Končno ostane še vprašanje slovenskih srednjih šol, ki so nastanjene v neprimernih šolskih prostorih v Ulici Lazzaretto Vecchio. Tudi za te slovenske šole bi morala občinska uprava nekaj storiti in jim dodeliti ustrezno šolsko poslopje.

Iz gornjega načrta za gradnjo novih šolskih poslopij v mestu ne bodo imeli tržaški Slovenci nobene koristi. Tudi nova šolska poslopja v Križu in na Opčinah so postala nujna ne samo zaradi naseljevanja italijanskih prebivalcev v povojnih letih, kjer so jim zgradili nova naselja. Da gradijo nova šolska poslopja za italijanske otroke, je popolnoma pravilno. Toda krivično je, da se pri tem tako važnem vprašanju za šolsko vzgojo zapostavljajo naši otroci, ki imajo kot njihovi italijanski sošolci pravico do udobnih in ustreznih šolskih prostorov. Tega se mora občinska uprava vseskozi zavedati.

1855 — 1955

STOLETNICA ŠOLE V BORŠTU

BIVŠI UČENCI PRIREDIJO JUTRI OB 16.30

v BORŠTU v Hribenci

proslavo 100-letnice ustanovitve šole

Nastopili bodo poleg domačega pevskega zbora tudi moški zbor društva «Valentin Vodnik» iz Doline, moški zbor društva «Ivan Cankar» iz Trsta, pevski zbor «Igo Gruden iz Nabrežine, mešani pevski zbor Lonjer-Katinara, zbor prosevtnega društva «Gaj» od Banov, zbor «Vesna» iz Sv. Križa in domača godba.

Mladina iz Boršta priredi jutri in v ponedeljek 1. avgusta od 19.30 do 24. ure

tradicionalno šagro

ZA JEDAČO IN PIJAČO PRESKRBLJENO!

Novo cine. 16.00: «Rdeči čevelj[čki]», M. Shearer.
Odeon. 16.30: «Ana», S. Mangano.
Venezia. 16.00: «Škotski princ», E. Flynn.
Skedenj. Zaprto zaradi popravila.
Kino na Opčinah. 18.00: «Nevihte», J. Gabin, S. Pampanini.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.15: «Sangaree», F. Lamas.
Ariston. 20.30: «12 metrov ljubezni», L. Ball.
Garibaldi. 20.30: «Angelitos negros», E. Guin.
Paradiso. 20.15: «Karavana Lu[illegible] Parka», A. Baxter.
Parco delle rose. 20.15: «Tuje[illegible]», G. Peck.
Ponziana. 20.30: «Jetnik v Zendi», D. Kerr.
Rojan. 20.00: «Jezdi, Vaquero», R. Taylor.
Secolo. 20.30: «Trinidad», R. Hayworth.

RADIO

SOBOTA, 30. julija 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Sa[illegible]je in zdravje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Domači motivi; 13.30 Operna glasba; 14.00 Skladbe za [illegible] klavirje; 14.45 Ritmi iz Amerike; 15.15 Poje tenorist Beniamino Gigli; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Kavarniški koncert; 16.20 Slovenski zbori; 16.45 Elgar: Uvod in Allegro za godalni kvartet in godalni orkester; 17.00 Melodije iz revij; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Bruckner: Simfonija št. [illegible]; 19.02 Operni dueti, kvarteti in zbori; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Vesela glasba; 20.30 Iz operetnega sveta; 21.00 Reportaža iz počitniških kolonij; 21.20 Zabavna glasba; 22.00 Slavni pevci; 22.30 Gershwin: Američan v Parizu; 22.46 Večerni ples.

TRST I.

11.30 Brahms: Simfonija v [illegible] molu št. 1 op. 68; 13.00, 14.00, 16.15, 18.25 Poročila o etapi Tours-Pariz kolesarske dirke po Franciji; 18.30 Operna glasba; 21.30 Gino Magazù: «Dvoboj», radijska igra.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.00, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 19.00 in 23.00.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - napoved časa; 7.05 Glasba za dobro jutro; 7.30 Za naše [illegible]; 14.00 Pisan spored glasbe; 14.40 Tržaška kronika; 14.50 Fantje na vasi; 17.15 Pl[illegible] ulične popevke; 17.30 Ludwig van Beethoven; 19.15 Šport; 20.00 [illegible]riške melodije; 20.40 Partizanske pesmi; 21.00 30 minut prijetnih melodij in ritmov; 21.30 Fran Levstik: «Martin Krpan» - pripoveduje Modest Sancin, SNG iz Trsta; 22.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.
12.00 Lahek opoldanski glasbeni spored; 13.00 Kmetijski nasveti; 13.10 Glasbeni mozaik; 14.40 Slovenska narodna glasba; 15.15 Želeli ste — poslušajte; 16.00 Utrinki iz literature; [An]ton Vodnik: Svatovska pesem; 16.20 Odlomki iz priljubljenih baletov; 18.00 Okno v svet; [illegible] Z narodno pesmijo v prijeten delopust; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 Reportaža s svetovnega prvenstva kajakašev v Tacnu; 20.15 Pisan sobotni večer; 21.45 V plesnem ritmu.

TELEVIZIJA

15.45 Reportaža iz Pariza o zaključku kolesarske dirke po Franciji; 21.15 Film «Mrtve vode»; 22.00 S festivala pesmi v Benetkah.

PO PETIH URAH IN POL POGAJANJ NA VLADNEM KOMISARIATU

ŠE NOBENE REŠITVE SPORA med CRDA in varilci Sv. Marka

Posredovanje dr. Palamare med predstavniki delavcev in podjetja - Pogajanja se bodo nadaljevala drevi ob 18. uri - Za danes ob 11. uri je sklicana skupščina varilcev, ki bo na vrtu Delavske zbornice

Včeraj ob 18. uri so se na sedežu vladnega generalnega komisariata sestali predstavniki CRDA, sindikatov, urada za delo ter oddelka za delo in socialno zavarovanje. Sklical jih je dr. Palamara, da bi se pogajali o rešitvi spora električnih varilcev.

Za Delavsko zvezo so se udeležili pogajanj Radich, prof. Sema, tajnik sindikata kovinarjev Tominez, član tovarniškega odbora ladjedelnice Sv. Marka Burlo in drugi člani tega odbora. Delavsko zbornico so zastopali Pinguentini, Novelli in tajnik njenega sindikata kovinarjev Cosulich. Za vodstvo CRDA so se udeležili pogajanj inž. Pacchiarini in drugi funkcionarji. Urad za delo je predstavljal odv. Levitus, oddelek za delo in socialno zavarovanje dr. Augelli. Posredoval pa je vladni generalni komisar dr. Palamara.

Pogajanja so trajala pet ur in pol, in sicer od 18. do 23.30. Dosežen še ni bil nikak sporazum in se bodo pogajanja nadaljevala danes ob 18. uri. Zato se seveda stavka varilcev nadaljuje. Danes ob 11. uri pa se bodo varilci zbrali na skupščini na dvorišču Delavske zbornice.

O pogajanjih ni drugih potrjenih vesti. Vsekakor se zdi, da so se začela s tem, da je ravnatelj urada za delo dr. Levitus povzel ves dosedanji potek pogajanj, nakar naj bi dr. Palamara pozval navzoče naj puste vnemar načelna vprašanja ter naj preidejo k obravnavanju stvarnih in praktičnih vprašanj. Nato naj bi se začeli razgovarjati o pogojih, s katerimi bi se vrnili varilci na delo. Sindikalni predstavniki naj bi zahtevali, da se ponovno vzpostavi stanje pred ukrepi ravnateljstva CRDA, nakar naj b. se delavci vrnili na delo in se začela pogajanja za morebitne spremembe bodisi glede odstotka akordnih dodatkov. Po nepotrjenih vesteh pa je inž. Pacchiarini te pogoje odločno zavrnil. Stvar so zato trenutno odložili in se začeli razgovarjati o morebitni odškodnini stavkajočim delavcem za izgubljene dni dela.

Pogajanja so se nato nadaljevala, ni pa znano, o čem so razpravljali, ker so bili vsi predstavniki precej zapeti, da ne bi prejudicirali današnjih pogajanj. Vsekakor so se med pogajanji večkrat ločili in je dr. Palamara ločeno diskutiral s predstavniki CRDA in sindikatov. Vsaj po zunanjem videzu je bilo opaziti, da inž. Pacchiarini trmasto vztraja na svojem stališču in je bil med razgovori tudi najbolj glasen in gostobeseden.

Spričo dosedanjega poteka pogajanj bi bila vsa ugibanja brez trdne podlage. Dejstvo, da se pogajanja nadaljujejo, pa vendarle vzbuja upanje, da bo morda danes sklenjen sporazum, sicer bi se predstavniki delavcev in delodajalcev že snoči razšli. Delavci na vsak način pričakujejo, da bodo pogajanja rodila uspeh in so se tudi v precejšnjem številu zbrali na Trgu Unità, kar priča, kako močno jih skrbi, kakšni bodo rezultati posredovanja dr. Palamare. Ker gre pri CRDA za podjetje IRI, torej pod državno kontrolo, upajo delavci, da bo vladni generalni komisar napel vse sile, da se spor reši tako, da ne bodo delavci prizadeti, zlasti ker so njihove zahteve zakonite, medtem ko je ravnateljstvo CRDA kršilo delovne pogodbe in tudi zakon. Z delavci čaka na izid teh pogajanj tudi vse prebivalstvo, ki je v ponedeljek s stavko pokazalo svojo popolno solidarnost z varilci in z delavci CRDA sploh. Zato je razumljiva splošna želja, da bi se pogajanja uspešno končala, toda ne s kompromisom ki bi bil v škodo delavcev in ki bi pomenil načelen umik. Delavstvo namreč ne more dopustiti, da bi prevladala težnja delodajalcev po diktiranju delovnih in mezdnih pogojev in po okrnitvi vseh pravic in nalog tovarniških odborov.

* * *

Danes bodo na uradu za delo pogajanja o odpustih v podjetju ICASA. Dosedanja pogajanja na Zvezi industrijcev namreč niso imela uspeha, ker je dalo ravnateljstvo podjetja odklonilen odgovor na predloge sindikatov.

KRITIKE IN POROČILA

Nastop mladine iz Medje vasi

Preteklo nedeljo je mladina iz Medje vasi uprizorila na prostornem Skalanovem dvorišču veselo igro v 3 dejanjih «Dve nevesti». Marljiva igralska skupina je pod vodstvom domačega učitelja Dominika Hvaliča pokazala, pred številnimi igralci, da se je resno pripravila za nastop in zato tudi uspeh ni izostal. Vsi nastopajoči so kar dobro igrali in pokazali precejšnjo domačnost na odrskih deskah. Seveda je tu in tam kaj šepalo predvsem izgovarjava, vendar to ni moglo zmanjšati uspeha v celoti. V vlogah dveh nevest sta nastopili Marica Legiša in Ivanka Legiša, v ostalih vlogah pa Lilijana Legiša, Marijan Legiša, Jože Pahor, Viktor Peric, Marijan Semolič, Leopold Redetič, Nada Pahor, Mirko Legiša, Aleksander Pahor.

Igro je, kot že rečeno, režiral učitelj Dominik Hvalič. Nastopajočim in njemu je dalo občinstvo vse priznanje, katerega v resnici tudi zaslužijo. Prav bi bilo, da bi s to igrico marljivi medvejski igralci nastopili tudi drugje in da bi s svojim delom bili v spodbudo mladini tudi v drugih vaseh, kjer tovrstno delovanje na žalost počiva.

Nastopajočim pa se opravičujemo, da šele danes priobčujemo to poročilce.

Danes otvoritev operetne sezone

Danes ob 21. uri bo otvoritev tradicionalnega operetnega festivala z uprizoritvijo Lombardijeve operete «Madame iz Teb». Delo bo dirigiral Cesare Gallino, v naslovni vlogi pa bo nastopila subretistka Rosy Barsony. Poleg nje bodo nastopili še: Elvo Calderoni, Franca Diani, Glauco Scarlini, Maria Donati, Cesare Bettarini in drugi. Sodeloval bo orkester Tržaške filharmonije, zbor in balet gledališča Verdi, kateremu se bo pridružila skupina mednarodnega baleta pod vodstvom dunajske koreografinje Lyn Astor.

Za nedeljo pa je najavljena prva uprizoritev Kalmanove operete «Grofica Marica» s protagonisto Noro Henjon.

Pri gledališki blagajni se nadaljuje prodaja vstopnic za predstavo «Madame iz Teb», začenja pa se prodaja za predstavo «Grofice Marice».

GLEDALIŠČA

VERDI

DANES otvoritev operetnega festivala. Uprizorili bodo opereto «Madama iz Teb».

OGLASE

naročite pri nas lahko kar

TELEFONIČNO

na štev. 37338 alj 93808

Oglasil se bo nato pri vas naš zastopnik, ki vam bo pomagal s strokovnim nasvetom in prevzel naročilo.

Uprava «Primorskega dnevnika»

Dijaška Matica obvešča dijake, ki imajo popravne izpite, da se lahko pozanimajo za lekcije na sedežu DM, Ul. Roma 15, v uradnih urah.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Nepovabljen na ladji

Na kazenskem sodišču je imel opravka 31-letni Giovanni Grison, rojen v Kopru, a je zdaj v Trstu brez stalnega bivališča. Obtožen je bil, da je 30. junija hotel nekaj ukrasti v spalnici mornarjev na ladji «Tre Fratelli».

Omenjenega dne zvečer je Grison stopil na ladjo, ki je bila zasidrana ob pomolu Venezia in je krenil proti spalnici, kjer je začel brskati po raznih predalih. Tedaj pa je stopil v spalnico neki mornar in zasačil nepovabljenega gosta. Poklicali so seveda policijo, ki je Grisona odpeljala na varno. Pri zasliševanju se je Grison potožil, «Nimam kje jesti, niti spati». Na sodišču je ponovil isto. Zdi se, da Grison rad obiskuje ladje v pristanišču, saj je točno mesec pred tem obiskal isto ladjo.

Sodišče je spoznalo, da z obtoženčevimi duševnimi sposobnostmi ni vse v redu in ga je zaradi tega oprostilo.

Izleti

Planinski izlet SPDT

Od 14. do 16. avgusta priredi SPDT planinski izlet v Bovec-Trento kot izhodiščni točki za izlete na bližnje vrhove, vključno Triglav. Vpišejo se lahko oni, imajo svoje potne liste.

Vpisovanje vsak dan od 19. do 20. ure vključno do 3. VIII. na društvenem sedežu v Ul. R. Manna 29-II.

SPDT priredi v soboto 6. in nedeljo 7. avgusta izlet na **Spik nad Policami (Montaž)**. Vpisovanje vključno do srede 3. avgusta na društvenem sedežu od 19. do 20. ure.

Razna obvestila

PROSVETNO DRUŠTVO «IVAN CANKAR»

Zaradi tehničnih ovir je odpovedan ples, ki bi moral biti danes 30. t. m.

Vsak večer so na razpolago televizija, namizni tenis in ostale družabne igre.

Oglasni oddelek

TRST
Ul. sv. Frančiška 20/III
tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

TISKOVNA KONFERENCA DR. A. MARINA

ZA IZBOLJŠANJE ODNOSOV med financo in davkoplačevalci

Novoustanovljeni oddelek bo vzdrževal stike med občinstvom, raznimi javnimi uradi ter tiskom in radiom

Dr. Annibale Marino je včeraj ob prisotnosti intendanta tržaškega finančnega urada dr. Prestandrea obrazložil na tiskovni konferenci naloge novoustanovljenega oddelka, ki bo od 1. julija skrbel za izboljšanje odnosov med občinstvom in davčno upravo.

Nova služba ima dve nalogi: izboljšanje zunanjih in notranjih odnosov.

Izboljšanje zunanjih odnosov stremi za ureditev odnosov med financo in davkoplačevalci. V ta namen bo novi urad zbiral vse pripombe, zahteve in predloge davkoplačevalcev ter jih posredoval odgovornim upravnim organom. Urad bo občinstvu dajal potrebne informacije glede vseh davčnih vprašanj in je v ta namen v Trstu uredil posebno dvorano za posvetovanja.

Urad bo vzdrževal stike tudi z ostalimi javnimi uradi in uradi province, zbiral gospodarsko-finančne podatke ter jih sporočal odgovornim organom.

Pomembni bodo tudi stiki urada s tiskom in radiom, ki predstavlja v modernem svetu najugodnejše sredstvo za razširitev vseh vesti. Po drugi strani pa bo tisk lahko s pomočjo tega urada obveščal davčno upravo o vseh zahtevah, predlogih, spornih vprašanjih itd., katere dnevno sporočajo čitatelji lokalnim listom.

Slične so naloge urada tudi glede ureditve notranjih odnosov. Tako bo novi urad zbiral vse predloge uslužbencev in skrbel za izboljšanje odnosov med osebjem. V ta namen so v aprilu uredili krožek finančnih uslužbencev, ki v prijetnih prostorih na Trgu Oberdan nudi možnost oddiha in istočasno ustvarja ozračje za boljše stike med uslužbenci.

Pomemben bo tudi prispevek novega urada z organizacijo usposobljenostnih tečajev v korist uslužbencev, ki bodo na ta način lahko napredovali, kot tudi v korist davkoplačevcev, saj se bodo odnosi nujno izboljšali, ko bo na razpolago dovolj visoko število kvalificiranega osebja.

Zanimiva je bila tudi vest o ustanovitvi mehaničnega centra pri uradu zakladnega ministrstva v Trstu. Ta center bo z izredno nizkim številom ljudi izračunaval in izplačeval vse plače uradnikov kot tudi penzije in to izredno hitro ter ob najmanjših napakah.

Po zaključku tiskovne konference so prisotni novinarji prisostvovali zaključni svečanosti prvega usposobljenostnega tečaja, ki je trajal od aprila in ki bo omogočil številnim uslužbencem polaganje izpitov za dosego IX. službene stopnje. Intendant dr. Prestandrea je ob zaključku tečaja omenil številne predmete, katere so s pomočjo 196 lekcij univerzitetnih profesorjev in strokovnjakov finančnega urada uradniki predelali in tako pridobili pomembno znanje.

Novinarji so si nato ogledali lepo urejene prostore krožka, kjer je urad za izboljšanje odnosov priredil zakusko.

Ustanovitev novega urada za izboljšanje odnosov med davčno upravo in davkoplačevalci predstavlja sicer pomemben korak naprej, vendar predstavlja izključno tehnični način reševanja tega vprašanja. Resnični vzrok za nezaupanje in včasih odkrito sovraštvo je v dejstvu, da finančna uprava, kljub svečanim zagotovilom, v resnici že vnaprej ne verjame davkoplačevalcem. Krivda za sedanje odnose ni samo v nepoučenosti, pomanjkanju organizma, ki bi skrbel za vsestransko obveščanje itd., temveč v sedanjem davčnem sistemu. Izpremeniti te odnose pa je mnogo teže, kot ustanoviti nov, pa še tako koristen urad.

Opekel se je

Na delu v čistilnici Aquila se je včeraj popoldne ponesrečil 43-letni Josip Kariš iz Ul. S. Marco 4. Ko je čistil notranjost nekega rezervoarja je nenadoma brizgnila iz neke cevi vroča voda in ga oparila po telesu. Dobil je opekline II. stopnje in se bo moral zdraviti na dermatološkem oddelku skoraj mesec dni.

Nesreča na delu

Med delom v pristanišču pri hangarju št. 1 pa se je včeraj popoldne ponesrečil 35-letni Bruno Sirca iz Ul. Concordia 4. Z višine 3-4 m je padel zavoj papirja in mu poškodoval dva prsta na desni roki. Odpeljali so ga na II. kirurški oddelek, kjer se bo moral zdraviti dober teden.

JUTRI V BORŠTU

V Hribenci pri Zabrežcu bo jutri svečana proslava 100-letnice ustanovitve slovenske šole v Borštu. Mladina pripravlja vse potrebno za sprejem gostov, ki bodo lahko sledili zanimivemu in pestremu kulturnemu sporedu. Po proslavi bo tradicionalna šagra, ki se bo nadaljevala še prihodnji dan

VREDNOSTNI PAPIRJI IN ŠE KAJ V NEPRAVIH ROKAH

Pravočasen nastop policije rešil starkino premoženje

Dva možaka sta izkoristila umsko obremenjenost nemočne starke in «upravljala» njeno premoženje

Agenti javne varnosti so pred nekaj tedni izvedeli, da živi v Ul. Tivarnella št. 3 sama, v slabih higienskih razmerah in umsko obremenjena 76-letna Elvira Zerbo vd. Russitano. Verjetno pa so zavohali še kaj drugega in so začeli spraševati žensko, kako živi itd. Povedala je, da ima vsega skupaj le približno 1400 lir in da ostalo njeno imovino, denar, vrednostne papirje, zlatnino in srebrno posodo imata dva moška, za katerih točen naslov ni vedela.

Po zdravniškem pregledu so ugotovili, da ženska umsko zelo peša in da zgublja spomin. Pri nadaljnji preiskavi pa so agenti javne varnosti našli tudi moška, ki sta imela starkino premoženje, to sta 49-letni Mario Bargero iz Ul. Gambini 7 in 42-letni Aldo Franco iz Ul. Cadorna 3.

Ženico je prvi spoznal Bargero, ki ji je pomagal, da je s pomočjo nekega odvetnika prišla spet do svoje lastnine (vrednostni papirji), ki so ji jo bili odnesli njeni sorodniki po moževi smrti. Vrednostne papirje v skupnem znesku 6 milijonov lir sta potem Franco in Bargero vložila v varnostni predal v neki banki na svoje ime. Franco pa je prepričal ženico, da mu je dala polnomočno pooblastilo, da bi «laže ščitil njene interese». Nato pa je prodal vrednostne papirje in nakupil druge; Franco in Bargero sta seveda marljivo nadaljevala s svojimi finančnimi posli in inkasirala 2 milijona lir na račun menice, k je bila last starke. Vložila sta denar v banko, čez nekaj dni pa sta nakupila za omenjeno vsoto vrednostne papirje in jih spravila v svoj predal. Ni jima še zadostovalo. Prepričala sta ženico, da jima je dala pooblastilo, da razpolagata z njeno imovino, razen vsote 3 milijonov lir, ki naj bi ostala na njeno razpolago. Obljubila sta ji, da ji bosta vsak mesec izročila 40.000 lir. Sklenila pa sta tudi medsebojni dogovor o delitvi dobička od kapitala, s katerim sta razpolagala.

Med preiskavo so agenti javne varnosti našli pri Francu razne dragulje, pri Bargeru pa srebrno posodo, last omenjene ženice. Trdila sta, da jima je vse izročila in da bi vse spravila na varno. Policija je nadalje ugotovila tudi, da sta Franco in Bargero napravila potrebne korake, da bi starko spravila v bolnišnico za kronične pri Sv. Ivanu. Če bi jima to uspelo pred odkritjem, bi bila brez skrbi; a nista utegnila. Aretirali so ju in prijavili sodnim oblastem zaradi kraje in zaradi izkoriščanja starkine umske obremenjenosti.

Umivalnik na nogo

Po delu v skladišču Tovarne strojev pri Sv. Andreju se je včeraj ponesrečil 38-letni Antonio Meriggioli iz Ul. Giulia 8. Ko se je umival, mu je umivalnik padel na desno nogo ter mu poškodoval gleženj. Po prvi zdravniški pomoči v glavni bolnišnici je Meriggioli lahko odšel domov. Ozdravel bo v 8 dneh.

Tržaške speleologe zadela huda nesreča

Iz Brige Alte je danes pozno ponoči prispela vest, da se je eden izmed udeležencev tržaške speleološke ekspedicije v Primorske Alpe včeraj ponesrečil. Pri raziskovanju jame v Pas de Gache, se je zaradi padca utrgal zemeljski plaz in potegnil za seboj 19-letnega Luciana Mersija iz Trsta. Zaradi izredno slabega terena, ki je razmočen od dežja, je reševanje silno otežkočeno. Kot smo zvedeli, pa člani reševalne skupine nimajo mnogo upanja, da bi Mersija rešili, kajti na mestu, kjer se je plaz utrgal, gre jama v globino 80 metrov.

Železo ga je obrizgalo

Včeraj okrog 19. ure se je ponesrečil na delu pri podjetju Skabar v Skednju 23-letni Vekoslav Krmec iz Doline št. 133. Prisostvoval je vlivanju železa, pa ga je obrizgalo. Dobil je opekline II. stopnje

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 29. julija se je v Trstu rodilo 10 otrok porok je bilo 8, umrle pa so 4 osebe.

POROČILI SO SE: skladiščnik Pietro Mestroni in natakarica Alma Pauli, mizar Karel Besednjak in gospodinja Viktorja Martelanc, tehnik radiolog Gastone Del Pietro in bolničarka Gemma Volpatti, inštalater Ladislav Piculin in gospodinja Nerina Scrigni, šofer Giuseppe Boscolo in šivilja Carmela Angeli, tehnični uradnik Domenico Carone in šivilja Giordana Goth, podoficir italijanske vojske Romano Roman in uradnica Mafalda Feletti, inženir Guido Ceritali in študentka Wanda Paier.

UMRLI SO: 34-letna Valeria Cimolino por. Seri, 62-letna Marija Kobec por. Gatnik, 54-letni Luigi Bizai, Marino De Micheli star 2 dni.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 26,4, najnižja 16,7, ob 17. uri 23,3. Zračni tlak 1007,9 pada. Veter severozahodnik 2 km na uro, vlaga 60 odst., padavine 17,1 mm, nebo 8 desetin pooblačeno, morje skoraj mirno, temperatura morja 23,8.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Bunarroti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia, Barkovlje, Nicoli v Skednju.

LEKARNE, ZAPRTE ZARADI POČITNIC

Cipolla, Ul. Belpoggio; Depangher, Ul. S. Giusto 1; Alla Maddalena, Ul. dell'Istria 43; Pizzul-Cignola, Korzo 14; Rubino, Ul. Settefontane; Marchio, Ul. Ginnastica 44.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 16.00: «Veseli raziskovalci», C. Webb.
Fenice. 16.00: «Kajnova kri», J. Payne, M. Freman.
Nazionale. 16.00: «Zlato, ženske in maracas».
Filodrammatico. Zaprto zaradi počitnic.
Supercinema. 16.30: «Kruh, ljubezen in ljubosumnost», G. Lollobrigida, V. De Sica.
Arcobaleno. 16.30: «Ljudje noči», G. Peck, B. Crawford.
Astra Rojan. 16.00: «Rop stoletja», T. Curtis, J. Adams.
Capitol. 16.30: «Kako bi se poročila z milijonarjem».
Cristallo. 16.00: «Trije novci v vodometu».
Grattacielo. 16.30: «Šakali», R. Calhoun, J. Adams.
Alabarda. 16.00: «Zadnja tarča», J. Ireland.
Ariston. 16.00: «12 metrov ljubezni», L. Ball, D. Arnaz.
Armonia. Zaprto zaradi počitnic.
Aurora. 16.30: «Kraljičini kavalirji», P. Stone.
Garibaldi. 15.30: «Angelitos negros», E. Guin.
Ideale. 16.30: «Timberjack», S. Hayden.
Impero. 16.30: «Zgodba dr. Wessela», G. Cooper.
Italia. 16.30: «Haitski ribič», J. Agar.
S. Marco. Zaprto zaradi počitnic.
Kino ob morju. 16.30: «Škoda, da je izprijenka», V. De Sica.
Moderno. 17.00: «Človeški torpedi», E. Varzi.
Savona. 16.00: «Pošast iz Ulice Morgue», P. Medina.
Viale. 16.00: «Dolina rdečekožcev», L. Ball.
Vittorio Veneto. 16.00: «Sabaka», B. Karloff.
Azzurro. 16.00: «Pekel pod ničlo», A. Ladd.
Belvedere. Zaprto.
Marconi. 16.30: «Popoln zločin», R. Milland.
Massimo. 16.30: «Človeška džungla», G. Merrill.

ADRIA EXPRESS

TRST - Ulica Cicerone 4
tel. 29-243

IZLETI
12. - 17.8.1955
v PARIZ in na DUNAJ

POČITNICE OB MORJU, V HRIBIH, OB JEZERIH

Predstavništvo za zdravilišči RADENSKA SLATINA in DOBRNA (Celje) (V cepezion po 1700 lir so všteti zdravniški pregledi in zdravstvene ureditve)

Preskrba trgovskih, navadnih, turističnih in tranzitnih vizumov za JUGOSLAVIJO

Prodaja voznih listkov za avtobusne proge iz TRSTA v
VRBA (Velden), VRBSKO JEZERO (Woerther See) - CELOVEC GRADEC (Graz), odhodi v četrtkih in sobotah ob 7.45
TOLMEZZO - RAVASCLETTO, dnevni odhodi ob 6.30
JEZERO CAVAZZO, v nedeljah ob 7.30
CANAZEI - ORTISEI, v torkih, četrtkih, nedeljah ob 6 z zvezo za PRIMIERO, CORTINO, MOENO, MERANO.
GRADEŽ - dnevni odhodi ob 8.30
MILAN - dnevni odhodi ob 21
GENOVA - v ponedeljkih, sredah in petkih ob 21
COMO - CHIASSO, odhodi ob torkih, četrtkih, sobotah in v nedeljah ob 21
VIDEM (Udine) - dnevni odhodi ob 6.30, 7.30, 8.30
BELLUNO - dnevni odhodi ob 6.30
TREVISO - dnevni odhodi ob 8.30

OB NAČRTU NOVEGA TRŽAŠKEGA VODOVODA

Zakaj iščejo vodo ob Soči ko jo imamo tako blizu

2.

(Glej prvi članek v št. 176 (3105) od srede dne 7. julija 1955).

V poročilu o načrtu za nov tržaški vodovod je objavljeno tudi mnenje izvedenca za higieno, univ. prof. Dechigija, ki glede na to, da smo morali leta 1952 z vodo zelo varčevati, priznava potrebo povečane dobave vode. Ceprav pa je zadevna podtalna voda v vsakem pogledu boljša od timavske vode, ki napaja štivanski vodovod, meni prof. Dechigi, ni to še zadosten razlog, da bi morali vodo iz reke Timava zavreči in bi se dala dobava vode za naš mestni vodovod doseči tudi s primernim povečanjem štivanskega vodovoda. Pri sedanji dovršenosti prečiščevalnih naprav ne igra kakovost vode več odločilne vloge. Znano je na primer, da so v angleškem mestu Couventry, ki so ga nemške bombe popolnoma uničile, namesto prejšnjega vodovoda s podtalno vodo zgradili nov vodovod, ki črpa na dovršju tekočo rečno vodo. Kvaliteta vode, zaključuje Dechigi, ni torej tako važna, da bi zaradi nje opustili Timav s poldrugim milijonom kubičnih metrov vode dnevno, pač pa je odločilen *politični faktor*. (Podčrtano v izvirniku).

O tem faktorju smo že govorili v prejšnjem članku in dokazali, da ne drži, ker prihaja tudi soška podtalna voda iz Jugoslavije. Politični faktor ne more torej biti resnični razlog, ampak je gotovo le pretveza, nacionalistično pobarvana pretveza, da bi bolje držala, za katero se skrivajo pravi razlogi, o katerih pa ne marajo govoriti. Prav zato pa jih je treba poiskati. Predvsem nam nov vodovod, kakor smo že zadnjič ugotovili, ni prav nič potreben, in čeprav bi hoteli vzeti za norma 1952. leto in enega od treh naših vodovodov nekoliko povečati, bi v ta namen prav gotovo ne bile potrebne štiri in pol milijarde lir. Ako hočemo davkoplačevalce prepričati, da bodo morali plačati 4 in pol milijarde za nov vodovod, potem jim moramo sedaj dokazati, da se na timavsko vodo ne moremo zanesti, da ta voda ni dobra, da bo imelo naše mesto kmalu 360.000 prebivalcev (mendar v Avstraliji), da bo vsak od teh, namesto današnjih 325 litrov vode na dan, porabil najmanj 500 litrov, kakor na primer v Parizu in New Yorku itd. Od Timava do Sočebo sicer potrebnih 12 km vodovodnih cevi, toda to, pravijo, ni važno, ker bodo babje pri podtalni vodi prihranili na čistilnih napravah, ker se soška podtalna voda ne preceja skozi peščene plasti, ampak teče skozi plasti iz bolj ali manj debelega proda (šodra), ki ne more vode tako dobro prečistiti kakor pesek, in slednjič: Ali ne predstavlja štivanski vodovod res prav nobene vrednosti, da se sme kar meni nič tebi nič zagnati med staro šaro? Saj ni vendar iz rimskih časov, temveč je tako rekoč od včeraj. V tem primeru je mogoče le dvojno: ali so ga tako slabo napravili, da ni več za rabo, potem so zapravljali denar, ko so ga gradili, ali pa je dobro napravljen in hočejo sedaj zapravljati.

Tudi za nestrokovnjaka je jasno, da se ne bi moglo niti sanjati o stroških štiri in pol milijarde, ako bi ostali pri štivanskem vodovodu, ki bi ga bilo treba v skrajnem primeru le za malenkost povečati. Pa tudi o milijonskih dobičkih bi se v tem primeru ne moglo sanjati. In zato so podtalni špekulanti brezpogojno za podtalno vodo pri Soči in proti odkriti vodi pri Štivanu in odkriti gospodarski politiki. Glavni razlog ni torej politični faktor, kakor bi nas hoteli prepričati, temveč špekulativni faktor. Iz vsega tega sledi, da moramo biti mi v interesu ljudstva prav tako odločni nasprotniki novega vodovoda, kakor so oni njegovi odločni zagovorniki.

V prejšnjem članku smo omenili, da bi prišli v konflikt z interesi beneških poljedelcev, ako bi hoteli črpati vodo za tržaški vodovod na desnem bregu Soče, o čemer pa previdno molči večkrat omenjeno poročilo. Nedavno je bil namreč v Bologni sestanek vodnih interesentov, ki so razpravljali o vedno večjih potrebah vode za industrijo in poljsko namakanje v Padski ravnini, zaradi česar upada v zadnjem času vodna raven največje italijanske reke Pad. Na tem sestanku so ugotovili, da bi moglo novo, povečano izkoriščanje vode iz te reke imeti za posledico delno osušenje Pada od Mantove do morja in nevarnost, da bi prišla v poletni sezoni v Pad morska voda.

Na dnevnem redu sta sedaj dva velika načrta za izkoriščenje vode, in sicer 1. kanal, ki bi moral dajati vodo za zalivanje poljedelstva 31 občin na desnem bregu Pada in 2. bonifikacija velikega močvirja Comacchio, ki bi potrebovala ogromno količino vode za izpiranje soli in za namakanje novo pridobljene zemlje. Predstavniki poljedelcev na desnem bregu so seveda za kanal, predstavniki poljedelcev na levem bregu pa so odločno proti povečanju vodnega izkoriščanja, ki bi oškodovalo njihovo poljedelstvo. In njihovi vodni interesi segajo prav do Soče. Nekoč ni bilo takih sporov, voda se je po rekah in potokih neovirano pretakala v morje in le malokdo se je zanjo zanimal, danes pa se trgajo zanjo poljedelstvo, industrija ter veliki in ogromna mesta za svoje vodovode.

Tržaški vodovod sicer ni v kritičnem položaju, ker bi mu kdo kratil pravico do potrebne vode, niti bistriško-timavske niti one na levem bregu Soče. Vendar je treba računati s tem, da ni več daleč čas, ko se bo začelo tudi to vodovje izkoriščati za industrijo in namakanje in da se bo treba potem pogajati z gospodarji teh vodnih bazenov, ker postaja v naših dneh tudi voda direktno — ali indirektno kot električna sila — izvozno blago. Kakor na sploh, tako si prizadevajo, da bi Trst odrezali od njegovega zaledja tudi v zadevi vodovoda, kar se jim pa bržkone ne bo posrečilo.

Za zaključek še nekaj besed o potrati vode v velikih mestih. V načrtu za nov tržaški vodovod je predvidena dnevna potrošnja 500 litrov vode za vsakega prebivalca, kar znaša 25 hl za petčlansko družino, to je 750 hl vode na mesec! (Washington porabi celo dvakrat toliko vode). Opozarjamo naše poljedelce, posebno pa kraške, katerim potere suša včasih skoraj ves pridelek, na to nezaslišano potrato. In pri vsem tem si nas hoteli predlagatelji novega načrta prepričati, da so pri sestavi tega načrta gledali kar celih 50 let naprej. Ne naprej, temveč nazaj so gledali v dobo, ko človeštvo ni moglo še sluti, kakšne ogromne važnosti je za nas tekoča voda in kako bo treba začeti z njo umno gospodariti.

Brežan

Gornji članek in članek, ki smo ga objavili v našem listu 27. t. m., sta prispevka našega sotrudnika k diskusiji o tem važnem vprašanju. Vendar pa nekatere Brežanove ugotovitve ne predstavljajo stališča našega lista do tega vprašanja, stališča, ki smo ga zavzeli že ob objavi poročil in razprav v občinskem svetu o novem vodovodu, kot tudi v naših posebnih člankih, v katerih smo pisali o gradnji novega vodovoda.

Ob tej priliki ponovno poudarjamo, da si tržaška občina ne more naložiti kakršnegakoli novega dennarnega bremena za gradnjo novega vodovoda, ki bo stal 4,5 milijard lir. Zato je nujno, da se ta vodovod gradi z izključno državnim finansiranjem, kot je to tudi predlagal občinski odbornik Carra, ko je dejal, da bodo zahtevali izredno državno finansiranje del na osnovi posebnega zakona iz 1950. leta ki določa 20 milijard lir letno za javnokoristna dela v Sredanji in Severni Italiji in sicer na področjih, ki niso vključena v izredna finansiranja za preporod Južne Italije.

Z izgradnjo novega vodovoda pa bi morala občinska uprava omogočiti našim kmetom izkoriščanje vode za namakanje po nižjih cenah, kot so sedanje, kar bo prispevalo k povečanju kmetijske proizvodnje na področju. Tako se bodo znižali stroški za namakanje, kar bo brez dvoma ugodno vplivalo na cene kmetijskih pridelkov.

Avstrija je sedaj uradno svobodna in suverena država. Čez tri mesece bo zadnji vojak okupacijskih sil zapustil Avstrijo. Toda vojaki že odhajajo. Zato ni redek prizor, da srečas na dunajskih ulicah vojaka (kot to vidimo na gornji sliki), s kovčkom ali zavojem v roki (Foto Magajna)

V SMISLU USPEHOV ŽENEVSKE KONFERENCE

Odmev Edenovega sporočila o ruskem obisku v Angliji

Sicer zadržano in nekoliko hladno angleško ljudstvo je Edenovo vest sprejelo z velikim navdušenjem

Na Angleškem je domala neznano navdušenje, kakršno je bilo opaziti v časopisju in med javnostjo, ko je ministrski predsednik objavil, da bosta prihodnje leto obiskala Veliko Britanijo Bulganin in Hruščev. Tudi ta novica sodi, poleg uspešnega zaključka ženevske konference in washingtonskega glasu o sestanku med ameriškimi in kitajskimi predstavniki za ureditev nekaterih medsebojnih vprašanj, med tiste bodrilne glasove, ki oznanjajo nastop novega obdobja med ljudmi. To bo obdobje miru, postopno ustvarjajočega prijateljstva in vsestranskega sodelovanja med vsemi državami in narodi sveta. Zato se je zgodilo, da se napovedanega obiska državnikov, predstavljajočih državo, s katero je bila Velika Britanija z ostalimi zapadnimi partnerji v deset let trajajoči «hladni vojni», niso razveselili samo diplomati in odgovorni predstavniki vlade, ampak vse angleško ljudstvo, milijoni skromnih delovnih ljudi, ki so ves čas trepetali pred možnostjo nove vojne in si želeli miru bolj kot vsakdanjega kruha.

V tem obisku vidi svet še eno jamstvo, da so se odločujoče osebnosti resnično odločile za novo pot, ki bo ne le obvarovala človeštvo pred razdejanjem, ampak mu bo tudi zagotovila boljše življenjske pogoje. Stevilna bremena, ki jih je doslej nalagala napeta situacija posebno v pogledu vojaških izdatkov, bodo odpadla, namesto v uničevalne namene pa se bodo odslej lahko uporabljata za blaginjo ljudi, za dvig njihove materialne in duhovne ravni.

Cim so bili člani angleškega parlamenta obveščeni o tem, niso mogli zadržati svojega navdušenja. V imenu opozicije je govoril Herbert Morrison, Attleejev namestnik. Navdušeno je pozdravil obisk sovjetskih državnikov Bulganina in Hruščeva, tem bolj, kot se je sam izrazil, ker da ga na to navajajo tudi «osebni razlogi». Bulganin je namreč njegov star znanec še izpred vojne, ko sta si bila nekakšna kolega. Ta čas, leta 1936, je bil Bulganin predsednik moskovskega sovjeta, a Morrison londonski župan. Ob priliki obiska, ki ga je v istem času Bulganin napravil v Londonu — bilo je to prvič in zadnjič — je bil njegov gostitelj prav Morrison.

Ko je Eden parlamentu poročal o značaju in bistvu uspehov ženevske konference je podrobno pojasnil tudi stališča, ki jih je tu britanska delegacija zastopala in branila. Dejal je, da pomenijo ta stališča trezno in realistično pristopanje k postopnemu, potrpežljivemu in dolgotrajnemu reševanju zamotanega klopca evropskih in svetovnih odnosov. Res je, kot zatrjujejo nekateri, je nadaljeval Eden, da se v Ženevi niso dosegli nobeni praktični rezultati, toda nič manj važen od konkretnih uspehov ni tudi vedrost duha, s katero je bila ta konferenca prežeta. Če bomo to vedrost uspeli ohraniti, bodo praktični uspehi sledili.

Zanimivo je, kako so se besede in ton posameznih politikov spremenili, potem ko so se vrnili s sestanka štirih. Res se še vedno opozarja na težave, ki se bodo porajale na poti k rešitvi nekaterih bistvenih problemov, od katerih je odvisna svetovna pomiritev, na to, da teh vprašanj ne bo moč rešiti naenkrat in v polnem obsegu itd., ni pa v besedah odgovornih političnih voditeljev več opaziti tiste trdovratne zakrknjenosti, nestrpnosti in cinizma, kakršnih smo bili vajeni ves čas po končani vojni, posebno še, ko se je zaradi dokončne polarizacije obojestranskih nepomirljivih stališč ustvarilo stanje stalne «hladne vojne», ki ji je samo malo manjkalo, da se ni spremenila v pravo, ki bi razdejala vse. Menda so si v Ženevi dodobra pretipali obisti, pri čemer so tako eni kot drugi morali ugotoviti da so izrečena mnenja in pobude iskreno mišljene na obeh straneh. Kateri dobri duh je bil, ki je tokrat ljudem znanim po svoji nepopustljivosti in brezobzirnosti, razsvetlil misli, o tem smo enkrat že pisali. Nikomur ne gre zmanjševati zaslug; stojimo na stališču, da smo nekaj dolžni tudi Eisenhowerju. Bulganinu, Edenu in Faureu za vse, kar so svojega prispevali za dosego ženevskih sklepov. Ne smemo pa pozabiti na voljo, na vse bolj naraščajočo željo svetovnih množic po miru, ki so jo nagonsko, zatem pa vedno bolj zavestno in organizirano kazale, čim so se ovedele, kako grozotna bi bila njihova usoda, ko bi se politična nasprotja ne mogla obrzdati.

Danes je potreba po miru, kakor tudi zahteva, ki jo v tem smislu postavljajo vsi ljudje brez izjeme, če niso patološko obremenjeni, nepremagljiva sila v rokah ljudi, ki jo v sebi nosijo in čutijo. A s tem so morali računati tudi predstavniki štirih sil, ko so se našli ob Lemanskem jezeru. Lahko torej rečemo, da nosi človeštvo svojo srečo ali nesrečo v lastnih rokah, s tem trdneje in varneje jo bo nosilo, čim večja bo njegova zavest o svoji moči, čim temeljiteje bo njegovo znanje o svetu in silah, ki ga premikajo.

Angleži, ki so star narod s solidno kulturo in civilizacijo, gotovo pravilno in globoko razumejo, kaj lahko pridobijo z odpravo dosedanjih odnosov v svetu, ki so bili stalno na tem, da eksplodirajo. Zato se ne smemo čuditi, če so se, navzlic tradicionalni zadržanosti, prepustili tako glasnemu in javnemu navdušenju ob sporočilu v zvezi z obiskom obeh najodgovornejših sovjetskih osebnosti, v čemer vidijo še en element iskrene dobre volje na obeh straneh, da se ne oddaljijo od v Ženevi sprejetih sklepov, ki morajo prej ali slej privesti do postavljenega smotra, do miru in blagostanja. Tudi britansko časopisje, razen nekaterih listov, je z veseljem in navdušeno sprejelo vest, ki jo je Eden sporočil parlamentu. Tako so Daily Express, News Chronicle, Daily Mail in dr. zapisali na svojih straneh, da obisk brez drugega potrjuje duha Ženeve, se pravi, duha pomiritve in sprave, za kakršnim teže vsa človeška bitja. Brez dvoma je bila miru utrta dobra pot; medsebojni stiki in prijateljski posveti, medsebojno spoznavanje in razumevanje, ki ga lahko omogočijo prav obiski, kakršen bo oni, ki ga bosta na pomlad napravila Bulganin in Hruščev v Londonu, pa bodo začetno ozko stezico postopno spremenili v lepo izglajeno hodno pot.

KMALU BO 20 LET, ODKAR JE FRANCO ZASUŽNJIL ŠPANSKO LJUDSTVO

Francova Španija «izvoznik lakote»

Odkar so na oblasti falangisti, se je Španija ponovno vrnila v fevdalne razmere latifundizma, torej v deželo velikih bogataševin skrajnih siromakov

Že dolgo se o Francovi Španiji ni mnogo pisalo, ker pač ni bilo večjih dogodkov, ki bi se lahko v dnevnem tisku merili z velikimi dogodki v svetu. Kljub temu pa se v Španiji življenje nadaljuje, čeprav tako, da vzbuja ogorčenje demokratičnega sveta. Poglejmo za trenutek v Španijo.

Pomladi 1939 se je v Španiji končala državljanska vojna in z njo obdobje druge republike in ljudske fronte. Špansko ljudstvo je pretrpelo poraz in od tedaj vlada nad Španijo Franco, ki sta ga na ta položaj postavila ali mu vsaj v veliki meri pomagala Hitler in Mussolini. Po drugi svetovni vojni so glavni krivci katastrofe, nemški in italijanski fašisti, dobili zasluženo kazen, Franco pa je zaradi odpore določenih zapadnih sil ostal še dalje na ramenih španskega ljudstva in skoraj 20 let njegove vlade je obeleženih s politično tiranijo in skrajnim osiromašenjem španskega ljudstva.

Sami španski uradni statistični podatki dokazujejo izredno nizko življenjsko raven španskih industrijskih in poljedelskih delavcev, kakor tudi zasebnih in državnih uradnikov. Zaradi stalnega padanja kupne moči španske pezete gre življenjska raven španskega ljudstva čedalje bolj navzdol.

Nekaj številk: Strokovni delavec ima 10 pezet na dan, poljedelski delavec pa dobi za 12-urno delo komaj 8 pezet, zasebni uradnik 400, državni uradnik pa povprečno 500 pezet na mesec. In cene? Kilogram kruha stane 6 pezet, kg moke 7 do 8, sladkor 6, olje 13 pezet. Par čevljev stane 300 do 400 pezet, navadna srajca 90, obleka od 1000 do 1500 pezet. Mesečna najemnina za eno sobo znaša 150 do 200 pezet, vstopnina za kino 10 do 15 pezet itd. itd. In ti podatki so iz španske uradne statistike!

Na vasi je še huje. V Andaluziji na primer krojijo zakone kar sami veleposestniki. Isto je tudi drugod. V Španiji živi 70 do 80 odst. prebivalstva samo od tega, da obdeluje tujo zemljo. Od tri do štiri milijone španskih kmečkih ljudi je večino leta brez dela, ker je delo na polju vezano samo na določene mesece, nakar sledi pomanjkanje in tudi lakota.

Francov minister za poljedelstvo Cabestani je položaj malih kmetov še poslabšal. Izdal je poseben zakon, zaradi katerega se mala posestva zaradi davčnih dajatev še bolj drobijo, seveda v korist veleposestev.

Voditelji druge republike, ki so bili na oblasti od 1931 do 1939, so izvedli agrarno reformo, ki je podelila zemljo številnim malim posestnikom. Z ustreznim izboljšanjem zemlje se je pridelek povečal, od česar je imela koristi tudi vsa država. Franco se je lotil stvari z drugega konca in zato ima danes komaj 10 tisoč španskih družin nad 50 odst. španske obdelovalne zemlje. V provinci Cadix na primer ima danes le nekaj družin kar 30.000 ha zelo plodne zemlje: vinogradov in oljčnih gajev. V Heresu je 67 odstotkov najboljše obdelovalne zemlje last treh odstotkov tamkajšnjega prebivalstva. Enako imamo v Esihi Utreri in drugih predelih Andaluzije.

Se en primer. Vojvoda Medinaseljski je član ene najstarejših španskih družin. Njegovo posestvo meri 16.000 ha, obdelanih pa ima komaj 1000 ha, ker mu ostalo služi samo za lov.

Kot se vidi, je razdelitev zemlje in njeno obdelovanje povsem v nasprotju z zahtevami in potrebami itak siromašne Španije. Veleposestniki pač nimajo interesa do obdelovanja, kot bi ga imeli mali posestniki, ki so navezani edinole na poljedelske pridelke.

In ostalo gospodarstvo? Pomanjkanje tujih plačilnih sredstev je privedlo špansko industrijo v zelo težak položaj, ker ne more kupiti v tujini potrebnih surovin. Poleg tega je Španija v težkem položaju tudi zaradi pomanjkanja električne pogonske sile. Primer: 6 električnih central v Ruhideri zaradi pomanjkanja vode sploh ne obratuje, centrala v San Luisu dela samo s polovico zmogljivosti. Centrala v Mirieti dela komaj po 8 ur na dan, centrala v Santa Meleni miruje že skoraj poldrugo leto itd. itd.

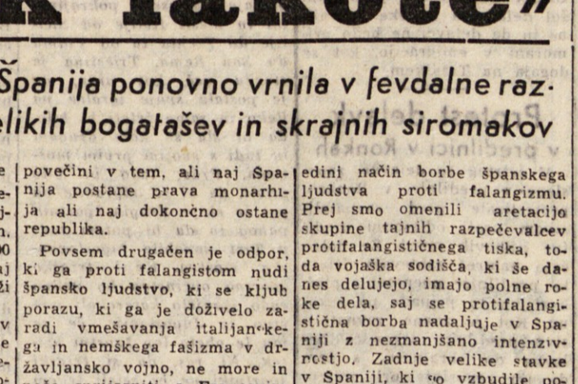
Povsem razumljivo, da se to odraža v vsem gospodarstvu in predvsem v življenjskem standardu množic. Španija šteje danes nad 200.000 stalnih brezposelnih, pri čemer niso všteti «začasno» brezposelni poljski delavci. Težko gospodarsko stanje in brezposelnost v mestih in na podeželju silita vsako leto na desettisoče Špancev v emigracijo v Južno Ameriko, kjer naj bi našli delo in tako rešili sebe in družine pred lakoto. Nekaj podatkov: leta 1950 se je izselilo samo v Argentino 40.897 Špancev, naslednje leto se jih je izselilo v Argentino 35.087, leta 1952 spet 21.281. V Venezuelo se je leta 1950 izselilo 8.520 Špancev, naslednje leto 11.023. V prvih letošnjih treh mesecih se jih je izselilo že 15.830. In tu smo navedli komaj dve državi, kamor hodi špansko ljudstvo za kosom kruha.

Se nekaj poraznih številk: Zaradi pomanjkanja šolskih prostorov okoli milijon španskih otrok sploh ne poseča šole, dočim 5 milijonov Špancev nima niti najbolj skromnega stanovanja. V Španiji je še vedno 30 odst. ljudi nepismenih.

Za šole in stanovanja ni denarja, za sodišča in zapore pa na pretek, saj danes, skoraj 20 let odkar je na oblasti Franco, še vedno delujejo vojaška sodišča, ki obsojajo španske antifašiste na hude zaporne kazni za vsak neznaten izraz nezadovoljstva ali celo samo zaradi tega, če kdo izrazi svoje mnenje, ki ni v skladu s falangizmom.

Toda vtem, ko špansko ljudstvo živi v takem siromaštvu in se bori za najnujnejši obstanek, si španski kapitalisti in veleposestniki iz leta v leto večajo svoje kapitale, oziroma svoja posestva. Seveda ni nič čudnega, če podpira Francovo druščino tudi španski visoki katoliški kler, saj je tudi ta soudeležen v španskih veleposestvih, industriji in denarnih zavodih. Res je, da pride včasih tudi do kakega trenja med samimi falangisti in tudi do sporov z delom katoliškega klera, toda vse to je bolj «družinski spor», ki korenini povečini v tem, ali naj Španija postane prava monarhija ali naj dokončno ostane republika.

Povsem drugačen je odpor, ki ga proti falangistom nudi špansko ljudstvo, ki se kljub porazu, ki ga je doživelo zaradi vmešavanja italijanskega in nemškega fašizma v državljansko vojno, ne more in noče sprijazniti s Francovim fašizmom. Zato ni v Španiji nič posebnega, če dobite v roke ilegalen časopis, ki se razširja povsod in ki razgalja Francov režim. Samo v lanskem letu je frankistična policija odkrila dve tajni tiskarni, in seveda aretirala večje število ljudi, ki so sodelovali pri tiskanju in razpečavanju ilegalnega tiska. Toda to ni edini način borbe španskega ljudstva proti falangizmu. Prej smo omenili aretacijo skupine tajnih razpečevalcev protifalangističnega tiska, toda vojaška sodišča, ki še danes delujejo, imajo polne roke dela, saj se protifalangistična borba nadaljuje v Španiji z nezmanjšano intenzivnostjo. Zadnje velike stavke v Španiji, ki so vzbudile pozornost vsega sveta, so dovolj jasen dokaz, da se špansko ljudstvo ne bo nikoli sprijaznilo s tiranijo in ker je izginil nemški fašizem in ker je bil premagan italijanski fašizem, je nujno, da se prej ali slej zbriše z evropskega površja še zadnja ostanek te nečloveške ureditve in k temu bo špansko ljudstvo prav gotovo odločilno pripomoglo.

Ilegalen antifalangistični tisk v Španiji

KULTURNE NOVICE

Angleški arheologi se zelo zanimajo za odkritja, do katerih je prišlo pred kratkim v angleškem kraju po imenu St. Albans, kjer je bilo nekoč rimsko mesto Verulanium. Tu so našli nad dve sto rimskih kovancev, zelo lepo izdelano sponko, kamen za prstan z vgraviranimi inicialkami in razbitine starih posod.

***

Po vesteh, ki prihajajo iz Londona, so letos angleški umetnostni starinarji napravili izredno velike kupčije in to predvsem z Italijani. Italijanski gojitelji umetnosti so baje kar tekmovali z ameriškimi kupci in pri dražbah višali cene tako, da so odnesli večino predmetov domov.

***

Prihodnje dni se bo končalo snemanje novega UFUS filma z naslovom «Potniki s Splendira». Film so snemali v Zagrebu, Sibeniku, Splitu in Dubrovniku. Pri tem novem jugoslovanskem filmu je zanimivo to, da je dober del vlog igralo poleg poklicnih igralcev tudi več amaterjev. Scenarij za film sta napisala Milan Bulaković in Milenko Štrbac, ki je bil hkrati tudi režiser. Glavne vloge so igrali profesionalci Todić, Kukić in Stojković. Med neprofesionalnimi igralci pa dr. Spiro Budimir, Zika Cukulić, Srboljub Petrović in Vojа Kravić.

***

Miss Cannes 1955 Lise Miscio ima namen, «osvojiti svet». V ta namen se je odpravila v svet in kot kaže ji njen načrt uspeva. Pred dnevi je prišla v Rim in tu že sklenila pogodbo, ter že začela snemati svoj prvi italijanski film v študijih Cinecittà v Rimu. Lise Miscio ni novinka v filmu, saj je igrala že v več francoskih filmih in dosegla precejšnje uspehe.

***

Znana angleška igralka Margaret Lockwood, ki se je že pred leti preselila v Holiwood, se je znašla v dokaj neprijetnih okoliščinah. Igralka je pred časom sodelovala na filmskem festivalu v Tokiu in ob tej priložnosti spoznala tudi nekega japonskega princa, ki se je zaljubil vanjo tako, da ji od tedaj ne da več miru. Sledi ji povsod in ji neprestano ponuja zakon. Margaret sedaj omahuje, ker ji Japonec ni prav antipatičen, hkrati pa je mož tudi bogat in ji nudi največja razkošja, z druge strani pa bi se igralka zelo nerada za stalno naselila v Tokiu.

***

Mlada italijanska filmska igralka Maria Pia Casilio ima zares svojevrstno prvenstvo. Odkar se je lotila filma, je komaj dve leti. Od tedaj pa je igrala že v 22 filmih, to se pravi po en film na mesec in sedaj dela že v novem filmu, ki nosi naslov «Rimske pripovedke».

***

Prvakinja zagrebške Opere Marijana Radev je imela v znani londonski Operi Covent Garden izreden uspeh. Pela je naslovno vlogo v Bizetovi operi Carmen. Vodstvo londonske Opere je zagrebško umetnico angažiralo še za tri predstave v oktobru.

***

Mozartovo rojstno mesto Salzburg pripravlja za 200-letnico rojstva velikega klasika zimski slavnostni festival, ki bo posvečen izključno Mozartovim delom. Uprizoriti nameravajo Figarovo svatbo, Čarobno piščalko, Don Juana, Beg iz Seraja, Idomeneo in druge.

***

V starem rimskem gledališču v Pompejih uprizarjajo te dni eno Evripidovih tragedij in eno Aristofanovo komedijo. Igra skupina italijanskega narodnega inštituta za antično dramo.

***

Na 27. mednarodnem kongresu Pen-klubov na Dunaju so obravnavali predvsem probleme gledališč. Kongresu je prisostvovalo okrog 500 članov Pen-klubov iz 33 držav.

***

Posebna jugoslovanska komisija, ki izbira filme za festivale, je sklenila poslati na letošnje mednarodne festivale v Benetkah, Edinburghu in Sao Paolu 7 kratkih in dolgih filmov.

V prvem delu beneškega festivala, na katerem bodo predvajali kratke in otroške filme, bodo prikazali dva jugoslovanska filma «Lepotica Burma» in otroški umetniški film «Milijoni na otoku». V drugem delu festivala — za umetniške filme — bodo prikazali film «Trenutki odločitve».

Na edinburškem festivalu, ki bo trajal od 21. avgusta do 11. septembra, bodo prikazali kratke filme «Inle — jezero domišljije» in umetniški film «Onadva». Skoraj istočasno bodo na festivalu v Sao Paolu v okviru III. Biennale pdedvajali kratka filma «Lepotica Burma» in «Delo Tripa Kokoljiča». Festival v Sao Paolu je posvečen filmom s tematiko o umetnosti.

Umetne ledvice boljše od pravih

Zelo enostavna rešitev, ki pa je delala zdravnikom doslej velike preglavice

Umetne ledvice ne morejo bolnemu človeku le rešiti življenja, ampak mu lahko celo «popravijo» pamet. To novo vlogo umetnih ledvic je odkril zdravnik vojaške bolnice v Chicagu kapetan dr. Lamont Danzig ob sodelovanju dr. Allanoma Kringela.

Do tega odkritja sta zdravnika prišla pri zdravljenju žene nekega ameriškega častnika. Ta ženska je bolehala za previsokim krvnim pritiskom in po nasvetu zdravnikov jemala natrijev in kalijev thiocianat, da bi pritisk znižala. To sredstvo se pri krvnem pritisku jemlje že več kot 50 let kljub dejstvu, da je potrebno s temi kemičnimi spojinami ravnati zelo previdno.

Po šestdesetdnevnem jemanju omenjenega zdravila se je bolnica, ki se je zdravila kar doma, začela zelo čudno obnašati. Predvsem je nenadoma začela zanemarjati svojo zunanjost in pisariti svojemu možu zelo konfuzna in celo nesmiselna pisma. Zato jo je mož zaskrbljen odpeljal v bolnico.

V bolnici je nesrečna ženska postala celo nevarna. Napadala je zdravnike in bolniško osebje in poskusala celo samomor. Zaradi tega so jo morali izolirati v zaklenjenem prostoru. Njena neuravnovešenost je trajala še teden dni in ko so zdravniki videli da se njeno stanje ne popravlja, so posegli po umetnih ledvicah. Zdravljenje je trajalo polnih šest ur, toda že po 22 urah po prvem posegu se je bolnica čutila pomirjeno in se je začela čedalje bolj popravljati. Že v naslednjih 36 urah se je njeno stanje toliko popravilo, da je zdravnike osupnilo. Po mesecu dni je bolnica ozdravela.

Uporaba umetnih ledvic je zelo enostavna. Pacientova kri se usmeri skozi membrano iz celofana ali kake druge podobne snovi in se nato filtrirana vrača v organizem. Molekule thiocianata in drugih strupenih tvarin so komaj toliko velike, da ne gredo skozi membrano umetnih ledvic in se tako izločijo iz krvi.

Drobne od tu in tam

Da je povprečen Američan zelo pogosto precej omejen, kar se tiče poznavanja izvenameriškega sveta, je že stara ugotovitev, saj je leta 1944 celo neki ameriški senator postavljal Jugoslavijo v Afriko. Toda sledeči primer nam dokazuje, da je ta njihova omejenost razširjena tudi med tako imenovanimi intelektualci. In to celo v izredno velikem obsegu. Po Gallupovi statistiki je 80 odst. ameriških študentov, ki ne znajo najti na zemljevidu Bolgarije in 70 odst. njihovih študentov ne ve kje je Romunija.

***

Pred dnevi je komisariat v Mulhousenu dobil dokaj čudno prijavo. Neki Joseph Pradier, po poklicu delavec, je v svoji prijavi protestiral proti nekemu trgovskemu podjetju in od njega zahteval povrnitev škode, ker samokres, ki ga je bil kupil v omenjeni trgovini, ni deloval. Joseph Pradier je opazil, da je samokres pomanjkljiv šele tedaj, ko ga je hotel uporabiti. Nameraval je namreč ustreliti svojo ženo. Seveda policijske oblasti njegove pritožbe niso upoštevale, pač pa so mu spravile na varno in ga hkrati obtožile protizakonite posesti orožja in poskusnega umora.

***

Angleži imajo dokaj čudno mnenje o razmerah v Italiji. Trije mladeniči in tri dekleta so se pred dnevi iz Nortinghama odpravili v svet, da bi obhodili ves svet. Oblekli so seveda običajno obleko sodobnih «globetrotterjev», torej delovne obleke, ki so v navadi v Ameriki, in vzeli s sabo le nekaj najnujnejših potrebščin. Zanimivo je, da so bili tako rekoč brez vsakih sredstev, za tak zahteven podvig, saj so imeli vsi skupaj komaj kakih 50.000 frankov denarja. Svoje potovanje nameravajo opraviti v petih letih. Hrano si bodo služili z delom in kot računajo, predvsem z delom «na italijanskih kmetskih posestvih». Verjetno so napravili račun brez krčmarja.

***

Poveljstvo ameriških mornariških sil v Norfolku v Virginiji je izdalo sledeče povelje: «Castnike, ki želijo nakupiti ostrige, naprošamo, naj jih sami kupijo izven normalnega delovnega urnika, ne da bi to nalogo nalagali vojakom».

***

Bogati industrialec Osborne je pred kratkim prišel v New York in se nastanil v znanem hotelu «Walldorf Astoria». Preden je šel spat, je naročil vratarju, naj ga naslednjega dne zbudi točno ob določeni uri. Iz neznanega vzroka pa ga vratar ni zbudil in mož je spal dlje kot je imel v načrtu.

Ker ga niso zbudili, je Osborne tožil upravo hotela za odškodnino, ki bi znašala v naši valuti okoli 400 milijonov lir. Mož je svojo zahtevo obrazložil takole: «Ker me niste zbudili ob času, ko sem vas zato prosil, sem zamudil zelo važen poslovni sestanek in zaradi tega utrpel velikansko škodo, ki mi jo mora hotel povrniti.» Sodišče se je znašlo pred zelo zapletenim vprašanjem, ki ga ne bo tako lahko rešiti.

***

V Wetteru v Zapadni Nemčiji so osnovali gibanje, ki nosi naslov «Volksbewegung Kaiser und Reich», kar bi po naše rekli «ljudsko gibanje za cesarja in Reich». Naloga tega gibanja je v vzpostavitvi monarhije v Nemčiji. Toda gibanje se je že v samem začetku znašlo v težavah, ker se monarhisti med seboj ne morejo sporazumeti glede tega, koga naj bi postavili za cesarja. Del članov je za Ludwiga Ferdinanda Pruskega, pravnuka Viljema II., drugi so za vojvodo Ernesta Avgusta, tretji pa za Rupprechta iz bavarske «družine» Wittelsbach. Ko bo gibanje štelo v svojih vrstah 5 odstotkov Nemcev, bo nastopilo že na parlamentarnih volitvah. Ker pa je verjetno, da tega ne bodo dosegli, so tudi spori glede osebnosti bodočega cesarja popolnoma brez vsake praktične vrednosti.

***

Na enem vogalu Piccadilly Circusa v Londonu že 15 let Londončani gledajo prijaznega moža, ki si služi kruh s čiščenjem čevljev. Mož pozna vrsto vidnih osebnosti iz gospodarskega, političnega in umetniškega sveta, kar ni nič čudnega, saj se tam križajo ulice londonskega središča proti bankam, gledališčem in ministrstvom. V tem simpatičnem starčku poznajo ljudje samo čistilca čevljev, le redko kdo pa ve, da mož izhaja iz plemiške družine. Mož se kliče Vivien De Gurr Sant George. Mož je sin visokega angleškega častnika, ki je dolgo let preživel v Indiji in ki je z razsipniškim življenjem spravil svojega sina na sedanji skromen poklic.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

KER RAVNATELJSTVO NI PRISTALO NA ZAHTEVO DELAVSTVA

24-urna stavka v livarni SAFOG

Stavko so napovedale CGIL, UIL in CISL zaradi neizplačila proizvodne nagrade
Neenotnost nastopa sindikalnih organizacij lahko samo škodi delavskemu razredu

Ker ravnateljstvo SAFOG ni sprejelo zahtev delavstva, so sindikalne organizacije CGIL, CISL in UIL napovedale 24-urno stavko, ki traja od včeraj od 5. ure zjutraj pa do danes do iste ure. Stavka velika večina delavcev.

Delavci livarne SAFOG so bili prisiljeni napraviti ta korak, kajti mnogi razgovori, ki so jih imeli člani notranje komisije z ravnateljstvom podjetja, niso dovedli do zaželenega sporazuma. Ravnateljstvo SAFOG je trmoglavo vztrajalo na stališču, da ne bo izplačalo proizvodne nagrade, ki pripada delavcem, z izgovorom, da nima na razpolago dovolj finančnih sredstev. Da bi razbilo enotno fronto odpora svojih uslužbencev se je ravnateljstvo razgovarjalo s posameznimi člani notranje komisije, ki so pripadniki različnih sindikalnih organizacij. UIL in CISL sta najbrž upali, da bosta kot «mirnejši» organizaciji uspeli pridobiti ravnateljstvo zase in povečati svoj vpliv nad uslužbenci. Toda prav zaradi takega ravnanja UIL in CISL je ravnateljstvo dalj časa vztrajalo na stališču, da ne bo izplačalo zahtevanim proizvodnih nagrad. Končno je prišlo do stavke kot skrajnega sredstva. Delavci so odločeni nadaljevati borbo za uresničitev svojih upravičenih zahtev; prav gotovo bodo uspeli, če bodo vse tri sindikalne organizacije nastopale skupno in ne posamič, kar gre v izključno korist delodajalca.

Nagrade 67 delavcem ladjedelnice CRDA

Predvčerajšnjim zvečer so se v hotelu v središču Tržiča zbrali uslužbenci ladjedelnice CRDA za sprejem nagrad, ki jim jih je namenilo ravnateljstvo v zahvalo za njihovo dolgoletno službovanje v CRDA. Med 67 uslužbenci je bilo mnogo takih, ki so že 40 ali celo 45 let zaposleni v enem izmed oddelkov Združenih jadranskih ladjedelnic. Svečanost so poleg predsednika CRDA in obeh direktorjev prisostvovali še drugi člani ravnateljstva tržiške ladjedelnice. Dr. Smeraldi je v imenu omenjenih čestital delavcem k njihovemu dolgoletnemu službovanju v korist CRDA in jim izročil denarne nagrade.

Delavci CRDA so med najbolj sposobnimi delavci v pokrajini. V svojem dolgoletnem službovanju so brez dvoma zaslužili nagrade, ki so jih bili deležni in jim ob tej priliki tudi mi čestitamo. Upati bi le bilo, da bo tudi v naprej CRDA ena izmed praktičnih šol delavstva goriške pokrajine in da delavci ne bodo primorani v emigracijo, kot se dogaja na Tržaškem.

Protest delavk v predilnici v Ronkah

V četrtek so delavke, zaposlene v predilnici v Ronkah, protestirale pred ravnateljstvom proti odlašanju ureditve njihovih mezd. Že dolgo časa namreč zahtevajo delavke predilnice poenotenje plač, ker jim to pripada po zakonu. Kot je znano, ravnateljstvo predilnice izkorišča delavke do skrajnosti, s tem da jih zaposluje pri večjem številu strojev kot v drugih predilnicah v državi.

Seja prefekture

Na redni seji prefekture, kateri je predsedoval goriški prefekt, so odobrili več sklepov pokrajinskih ustanov. Občina Tržič: odobritev sporazuma med civilno bolnišnico in občino glede izgradnje novega bolniškega paviljona. Občina Krmin: nakup zemljišča za razširitev neke ceste. Občina Gradiška:: doklada vajenski šoli za preteklo šolsko leto. Občina Ronke: odobritev posojila za izgradnjo novega otroškega vrtca. Občina Dolenje: odobritev pravilnika za službo ekonomata. Občina Sovodnje: odobritev letne nagrade županu.

Prefektura je razpravljala tudi o raznih trgovskih prizivih in je sprejela priziv Artiglia Valentinuzzija iz Krmina, Giuseppa Micheluttija iz Tržiča, Marina Gianija iz Gorice (s pridržkom) in Enrica Smarellija iz Gradeža.

Seja namestitvene komisije

Pod predsedstvom tajnika pokrajinskega urada za delo dr. Terrenzia je bila v četrtek zvečer seja namestitvene komisije. Člani komisije so sprejeli predlog o ustanovitvi dveh delavskih tečajev v Tržiču. Zatem pa so razpravljali še o prošnjah za kvalifikacijsko priznanje, ki so jih na komisijo naslovila razna podjetja in delavci iz goriške pokrajine.

ONAIR PRODALA HIŠO IN ODPELJALA POHIŠTVO?

Ukinitev slov. vrtca na Oslavju ni upravičena

Na Oslavju se govori, da je ONAIR prodala hišo, v kateri je bil slovenski otroški vrtec in odpeljala tudi vso opremo. Če so govorice resnične, česar ne moremo dvomiti, potem je otroški vrtec na Oslavju praktično ukinjen in bodo starši primorani v jeseni pošiljati svoje otroke v novi otroški vrtec v Pevmi.

Ko je šlo za otroški vrtec v Pevmi, na katerega je občina pristala po dolgotrajnem zahtevanju prizadetega prebivalstva in slovenskih občinskih svetovalcev, ni nihče niti pomislil, da bi za obe vasi zadostoval samo novi otroški vrtec. Vsakomur, ki pozna Oslavje, sta dobro znana razsežnost tega kraja in sestav prebivalstva. Tu žive kmetje, ki imajo zelo malo časa, da bi pazili na najmlajše otroke, zato je bil otroški vrtec kot nalašč drugi dom njihovih malčkov.

Če bo otroški vrtec na Oslavju res ukinjen, potem bodo otroci morali ostati doma, kajti nastal bo isti problem, kot je bil doslej, ko otroškega vrtca ni bilo v Pevmi. Matere bodo težko našle čas, da bodo lahko spremljale otroke v Pevmo. Zdi se nam tudi, da je vodstvo pri ONAIR mislilo preveč na svoje «poslanstvo», ko je zapustilo hišo na Oslavju. Govori se namreč, da bo otroški vrtec v Pevmi imel dva odseka, in sicer za italijanske in slovenske otroke. Morda bi kdo želel, da bi en odsek nadkrilil drugega? Toda glede tega se «Italia redenta» zelo moti!

Danes seja pokrajinskega sveta

Danes ob 16. uri bo v Beli dvorani na Korzu izredna seja pokrajinskega sveta. Na seji bodo razpravljali o prispevkih in podporah raznih ustanovam in o štirih interpelacijah, ki so jih predložili nekateri pokrajinski svetovalci. Zadnji del seje bo tajen.

Najboljše žitno leto

Žetev pšenice je pri kraju! Kmetijski inšpektorat je na osnovi pregleda žetev v posameznih krajih goriške občine ugotovil, da je to leto bilo rekordno, saj so poljedelci na 5.000 ha pridelali 150.000 stotov pšenice. Doslej je bilo namreč najboljše leto 1953, ko je bilo pridelanih 133.000 stotov pšenice. Letos se zdi, da je k večji količini žita pripomoglo vreme in boljša obdelava zemlje. V nekaterih občinah so dosegli celo 40 stotov žita na ha obdelane zemlje.

Zgornji podatki so zelo zadovoljivi in bodo brez dvoma pripomogli k še večji navezanosti kmeta na zemljo, pa upamo tudi k povečanju zanimanja oblasti za kmetijstvo.

Obvestilo

Odbor Dijaške Matice obvešča vse, ki želijo biti sprejeti v Dijaški dom v Gorici, Svetogorska ulica št. 42, kot notranji ali zunanji gojenci v šolskem letu 1955-56, da morajo vložiti prošnjo na posebni tiskovini, ki jo dobijo na sedežu ZSPD v Gorici, Ul. Ascoli 1-I. najkasneje do 31. avgusta t. l.

Vsa nadaljnja pojasnila prejmejo istotam.

Umrl je č. g. Reščič

Danes dopoldne bodo pokopali 78-letnega župnika Ivana Reščiča, ki je po dolgi bolezni umrl v četrtek zjutraj na svojem domu v Ul. del Molino št. 9 v Gorici.

Pokojnik se je rodil v Gorici 1877. leta. Največ let je preživel med gluhonemimi, ki jih je vzgajal z vso ljubeznijo. 14 let je bil namreč ravnatelj pokrajinske gluhonemnice v Ul. Seminario, kazneje pa učitelj verouka v istem inštitutu. V času zadnje vojne je bil duhovnik v Podgori, kasneje, vse do bolezni, pa upravitelj cerkve sv. Ivana v Gorici.

Padec z vespe

Včeraj popoldne ob 15.50 se je v bližini Ul. Boschetto ponesrečil z vespo 27-letni Ercole Verone iz Ul. Colombo 4; udaril se je po obrazu in v desno nogo. Do padca je prišlo ker je Verone izgubil ravnotežje zaradi komaj nasutega peska. V bolnico je mladeniča odpeljal Zeleni križ.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Alesani, Ulica Carducci 12 - tel. 22-68.

KINO

CORSO. 17.30: «Kurtizana Babilona», R. Fleming in R. Montalban, v barvah.
VERDI. 17.00: «Američan v Rimu», A. Sordi.
CENTRALE. 17.00: «Sneg Kilimandžara», v barvah, G. Peck in S. Hayward.
VITTORIA. 17.00: «Bobni na Haitih», F. Sullivan.

ŠPORTNI DNEVNIK

Zastrupljevalci

V sredo zvečer je bil občni zbor US Triestine. Na njem je bil izvoljen tudi nov odbor, predsedniško mesto pa bo odslej imel kap. Gerolimich. Dosedanji predsednik odv. Camillo Poillucci je namreč nepreklicno sklenil, da ne prevzame več mesta v odboru zaradi prevelike zaposlenosti. Priznati je treba, da je pod njegovim vodstvom Triestina še kar dobro vozila v vseh pogledih.

Ne bomo se tu spuščali v poročilo o poteku tega občnega zbora. Ustaviti se hočemo le pri eni točki. Preden je prišlo na glasovanje poročilo o delu v pretekli sezoni, se je dvignil notar Tommasi (mogoče Tomažič?), ki je dejal, da je bilo pogrešeno, pošiljati mladinsko moštvo Triestine na Reko na mednarodni turnir. Reka je namreč jugoslovanska in je bolje ne imeti nikakega opravka s to državo.

Našli so se med samimi zborovalci taki, ki so grajali to stališče (med njimi je bil baje tudi rekorder v vožnji na kotalkah Venanzi), vendar je dal odločilni udarec opoziciji te vrste sam dr. Poillucci, ki je znal tako spretno pokazati utemeljenost udeležbe na turnirju na Reki, da so mu skoraj vsi ploskali in poročilo je bilo potem na glasovanju odobreno.

Vedno smo poudarjali potrebo poživitve športnih stikov med Trstom in Jugoslavijo, stikov, ki že davno obstajajo z vsemi pokrajinami in mesti Italije od Sicilije do Trenta in od Vidma do San Rema. Triestina je storila več kot prav, da je poslala svoje igralce na Reko in samo želeti bi bilo, da bi šla še kam drugam in tudi s svojim prvim moštvom. Prav, tako bi bilo želeti, da bi se odpravile na pot še ekipe drugih športnih panog in da bi potem tudi v Trst povabile jugoslovanska moštva. Kajti tržaško športno občinstvo bo vedno rado sprejelo katerokoli moštvo iz Jugoslavije, če se mu le obeta lep športni užitek. Ni res, da si tržaški športniki ne bi želeli tekem z jugoslovanskimi športniki in da bi tržaško športno občinstvo takih tekem ne maralo. Dobe se samo nekateri nepoboljšljivi zagrizenci, ki ne morejo razumeti, da v športu ne more imeti besede sovraštvo, ker je prav šport tisto področje, ki ljudi različnih narodnosti druži. Le kaj delajo v športnih društvih taki ljudje kot je omenjeni Tommasi, res ne moremo razumeti. Taki zastrupljevalci ozračja bi morali izginiti povsod, kjer se govori o športu, saj sami dokazujejo, da ne razumejo ničesar o veliki olimpijski ideji. Če bi v italijanskem športu prevladovali taki ljudje, tedaj bi bil pač Rim nevreden organizirati olimpijske igre. K sreči pa so taki v neznatni manjšini nele v Italiji sploh, temveč tudi v Trstu. In v tem damo radi priznanje občnemu zboru Triestine: da namreč zastrupljevalna akcija teh čudnih opozicionalcev ni prevladala.

Odv. dr. Camillo Poillucci dosedanji predsednik Triestine

MALO SPREMEMB PO ETAPI NA KRONOMETER

Najhitrejši Belgijec Brankart
Fornara le za 10" slabši od zmagovalca

Rolland je moral prepustiti drugo mesto Brankartu, Fornara pa se je povzpel s 7. na 4. mesto - Gaul se ni dal izpodriniti

TOURS, 29. — V XXI. etapi Tour de France, ki je obenem predzadnja, je zmagal Belgijec Brankart, ki je pred kratkim slavil veliko zmago v drugi pirenejski etapi. Danes pa je dokazal, da zna odlično voziti tudi tedaj, ko ni hribov in se je treba boriti proti kazalcem na uri. Današnja etapa je bila na kronometer in prvi je startal Anglež Hoar, kot je v navadi na takih etapah, da namreč zadnji v splosni klasifikaciji starta prvi. Tri minute za njim je startal pokrajinski dirkač Ruby (Zahod), ki sicer v splošni klasifikaciji ni bil predzadnji, in dosegel je čas 1.45'32". Privozila je na cilj že znatna večina dirkačev, Rubyjev čas pa je bil še vedno najboljši. Priti je moral šele Van Est, ki je startal 54., da je postavil boljši čas: 1.43'45". Kot 64. je startal Fornara, ki je še zboljšal Van Estov čas na 1 uro 40'01". Toda pri tem še ni ostalo, kajti takoj za tem je privozil na cilj Belgijec Brankart, ki so mu izmerili za 10" boljši čas od Fornare. L. Bobet sicer teh dveh ni dosegel, vendar pa tudi ni mnogo zaostal za njima, tako da je prav lahko ohranil rumeno majico. Na sredi proge je pač imel Fornara najboljši čas: 53'34". Brankart 54'23". L. Bobet 54'51".

Splošna klasifikacija se je nekaliko spremenila, vendar hudih sprememb ni. Napredovala sta pač Brankart in Fornara, nekoliko pa se je moral pomakniti nazaj Rolland, kar niti ni čudno, če se upošteva, da je moral včeraj takoj v posteljo z znaki bolezni in se se ni vedelo, ali bo danes lahko sploh dirko nadaljeval. Luksemburžan Gaul, veliki junak hribovske vožnje, se je tudi v današnji etapi zelo dobro uveljavil in ni ga bilo, ki bi ga spodrinil z njegovega tretjega mesta. Danes je odstopil Belgijec Van Genechten, tako da v Pariz ne bo prispelo niti 70 dirkačev.

Jutrišnja etapa bo verjetno kot vedno ob takih priložnostih le «turistična» etapa. Dirkačem bo verjetno več do tega, da se pripeljejo v Pariz kolikor toliko sveži. Bobet im skoraj 5' prednosti pred Brankartom, ki mu pač ne bo padlo v glavo, da bi karkoli poskušal v zadnji etapi: prvič, ker bi to ne bilo uspešno in drugič, ker je s svojim drugim mestom pač lahko več kot zadovoljen. Saj pred njim ni kak kdorsibodi temveč veliki Louison Bobet, svetovni prvak in ljubljenec francoskega občinstva na kolesarskih dirkah.

Klasifikacija v XXI. etapi na kronometer (Chatellerault Tours, 68.600 km):

1. Brankart 1.39'51"; 2. Fornara 1.40'01"; 3. L. Bobet 1.41' 43"; 4. Van Est 1.43'45"; 5. De Bruyne 1.44'49"; 6. Gaul 1.45' 30"; 7. Ruby 1.45'32"; 8. Wagtmans 1.45'47"; 9. Coletto 1.45' 51; 10. Geminiani 1.46'23"; 11. Ockers 1.46'24"; 12. Impanis 1 46'42"; 13. Astrua 1.46'45"; 14. Agut 1.47'21"; 15. Stablinski 1 47'22"; 16. Giudici 1.47'24"; 17. Lorono 1.47'26"; 18. Siguenza 1.47'34"; 19. Buchonnet 1.47'49". 23. Fantini 1.48'47"; 30. Pezzi 1.49'07"; 35. Benedetti 1.49'43"; 44. Monti 1.50'5"; 48. Barozzi 1.51'05".

Splošna klasifikacija po XXI. etapi:

1. L. Bobet 123.50'47"; 2. Brankart 4'93"; 3. Gaul 11'30"; 4. Fornara 12'44"; 5. Rolland 13'18"; 6. Geminiani 15'01"; 7. Astrua 18'13"; 8. Ockers 27'13"; 9. Close 31'10"; 10. Mahè 36'27". 12. Coletto 124.30'01"; 23. Monti 125.27'08"; 29. Fantini 125.35' 34"; 30. Giudici 125.49'05"; 34. Pezzi 126.04'17"; 40. Barozzi 126 22'23"; 42. Benedetti 126.27'12".

Klasifikacija moštev na včerajšnji etapi:

1. Belgija (Brankart, De Bruyne, Ockers) 5.10'04"; 2. Italija (Fornara, Coletto, Astrua) 5.12' 07"; 3. Francija (L. Bobet, Geminiani, Darrigade) 5.16'02"; 4. Holandska (Van Est, Wagtmans, Hinsen) 5.20'21"; 5. Severovzhod - center (Stablinski, Buchonnet, Anzile) 5.23'42"; 6. Mešano (Gaul, Kemp, Pankmke) 5.26'44"; 7. Spanija (Lorono, Mateo, Ruiz) 5.27'26"; 8. Svica (Bovay, Rudolf, Schellemberg) 5.29'41"; 9. Zahod (Ruby Quentin, Colette) 5.29' 55"; 10. Jugovzhod (Vitetta, Teisseire, Lazarides) 5.30'51"; 11. Ile de France (Siguenza, Hoorelberke, Barone) 5.31'55".

Splošna klasifikacija moštev po XXI. etapi:

1. Francija 369.14'47"; 2. Italija 370.01'50"; 3. Belgija 371.08' 24"; 4. Holandska; 5. SV Center; 6. Spanija; 7. J. Vzhod; 8. Zahod; 9. Svica; 10. Mešano; 11. Ile de France 376.23'25".

Klasifikacija po točkah po XXI. etapi:

1. Ockers 318 točk, 2. Wagtmans 386, 3. Van Est 405, 4. Poblet 408, 5. Bauvin 443, 8. Fantini 571.5, 11. Fornara 624, 12. Monti 633.5, 14. Astrua 680, 15. L. Bobet 688, 20. Benedetti 781.

VČERAJ ZVEČER V LJUBLJANI

Dr. Poppel slovesno otvoril svetovno prvenstvo v kajak-slalomu

Danes se začno tekme na Savi pri Tacnu nad Ljubljano

LJUBLJANA, 29. — V Ljubljani je bilo nocoj slovesno otvorjeno svetovno prvenstvo v kajak-slalomu, ki je pod pokroviteljstvom predsednika republike maršala Tita. Na tekmovanju sodelujejo predstavniki Belgije, ČSR, Danske, Zahodne Nemije, Vzhodne Nemčije, Velike Britanije, Holandske, Luksemburga, Avstrije, Posarja, Svice, Svedske in Jugoslavije, verjetno pa tudi Italije. Moštva, ki sodelujejo na prvenstvu, so šla skozi mesto do Narodnega doma, kjer je predsednik mednarodne kanuistične zveze, dr. Poppel, otvoril tekmovanje. Slovesni otvoritvi so prisostvovali predstavniki političnega, kulturnega in športnega življenja Ljubljane. Mestni ljudski odbor je priredil zvečer sprejem na čast funkcionarjev in vodij moštev.

«Prodane» tekme še iz sezone 1953-54

Italijanska nogometna zveza se bo morala na svojem zasedanju danem in jutri ukvarjati še s tekmama Pro Patria - Udinese in Pro Patria - Lazio iz sezone 1953-54. Baje so igralci Pro Patrie ti dve tekmi «prodali» svojim nasprotnikom, ki so bili v nevarnih vodah za izpad iz serije A.

Bronkhorst bo sodil tekmo v Belfastu

Tekmo med kontinentalnim moštvom in angleško reprezentanco 13. avgusta v Belfastu bo sodil Bronkhort s Hornom ml. in Van der Meerom. Ta tri imena je namreč predložila danska zveza, ko so jo naprosili, naj določi sodnika in oba stranska sodnika.

Plavalni dvoboj FLRJ - Nizozemska

Določena je jugoslovanska plavalna in vaterpolo reprezentanca ter reprezentanca v skokih, ki bodo 31. julija in 1. avgusta zastopale Jugoslavijo v Niemegenu ob povračilnem tekmovanju z nizozemsko reprezentanco.

100 m prosto: Jeger (Mladost), Škanata (Mornar); 400 m prosto: Jeger, Finci (Primorje); 1500 m: Žuvela (Mornar). Finci, 4x200 m Jeger, Frankovič (Mornar), Jelačič (Mladost), Njeguš (Jadran); 100 m hrbtno: Škanata, Dorčič (Primorje); 200 m prsno: Prodanovič (Partizan), Bugunovič (Primorje); 200 m metuljček: Camby (Jadran), Trojanovič (Mornar).

Na mednarodnem lahkoatletskem dvoboju Norveška - Romunija v Oslu so bili doseženi tile pomembnejši rezultati: 110 m ovire Opris (R) 14.6; 200 m: Jarkas (R) 21,9; 400 m: Bojsen (N) 47,7 (nov norveški rekord); kladivo: Strandi (N) 59,80; 5000 m: Saksvik (N) 14:37,0; krogla (ženske): Roh (R) 13,54 (nov romunski rekord); višina (ženske): Balaš (R) 1.70 (nov romunski rekord).

* * *

Pred dnevi so v Celju tekmovali člani domačega kluba «Kladivar» ter dosegli med drugimi te-le rezultate: 110 m zapreke: Lorger 14,7, Kovač 15,8. 100 m: Lorger 10,6, Kovač 11,4. 400 m: Zupančič 50,0, Kopitar 50,03, 1000 m: Vipotnik 2:26,6 (rek. LRS). Ženske: 80 m zapr.: Petauer 12.6, 400 m: Slamnik 58,0 (rekord FLRJ). 100 m: Sikovec 12,7 Mladinci: 1000 m: Lorber 2:38,5 (rekord LRS).

* * *

HELSINKI, 29. — Nov svetovni rekorder Madžar Sandor Iharos je izjavil, da bo v kratkem skušal zrušiti rekord na 1 miljo, ki ga ima sedaj Avstralec Landy. Iharos namerava na prihodnji olimpiadi v Melbournu teči na 5000 m.

SAHOVSKI DVOBOJ

FLRJ - Italija

Igrali bodo danes in jutri na 12 šahovnicah.

LJUBLJANA, 29. — Jutri se bo v Ljubljani začel dvokrožni šahovski dvoboj med Jugoslavijo in Italijo na 12 šahovnicah. Drugo kolo bo 31. julija.

Za Jugoslavijo bodo igrali Bertok, Ivkov, Matanovic, Djurašević, Rabar, dr. Trifunović, Trajković, Udovčić, dr. Nedeljković, Puc, ing. Vidmar ml. in Matulović.

EVROPSKI FINALE ZA DAVISOV POKAL

ITALIJA-ŠVEDSKA 1:0

Druga igra je bila zaradi teme prekinjena, potem ko je Bergelin vodil proti Merlu z 2:1 v setih

MILAN, 29. — Prvi dan finalnega tekmovanja evropske cone med Italijo in Švedsko ni prinesel pravega rezultata. Italija si je pač priborila prvo točko, medtem ko se še ne ve, komu bo pripadla točka iz druge igre.

V prvi igri je Gardini prvi set proti Davidsonu dobil, toda v drugem je bil kar nekako izgubljen. Dejal je napake in ni znal loviti povsem lahkih žog, medtem ko je Davidson igral zelo mirno; vodil je igro, kot je hotel ter zmagal v tem setu s 6:0. Tudi v tretjem je zmagal. Gardini pa si je v zadnjih dveh setih opomogel ter oba odločil v svojo korist.

Merlo in Bergelin sta pokazala manj zanimivo igro. Čakala sta bolj na napake drugega, kot pa da bi napadala. Igra se je precej zavlekla, tako da je nastopil mrak in je bila igra prekinjena. Šved je bil ob prekinitvi v vodstvu z 2:1 v setih. Jutri bosta nadaljevala ob 14,45, torej pred igro v dvoje.

Rezultati:

Gardini (It.) - Davidson (Sv.) 6:4, 0:6, 3:6, 6:1, 6:3; Bergelin (Sv.) Merlo (It.) 1:6, 8:6, 8:6, prekinjeno zaradi teme.

Danes začetek dvoboja Avstralija-Kanada

V finalu ameriške zone v tekmovanju za Davisov pokal, ki se začne danes, bosta v prvem singlu nastopila Avstralec Ken Rosewall in Kanadčan Bob Bedard, ki je bil postavljen v reprezentanco, čeprav je bil pred kratkim bolan in ni še povsem zdrav. V drugi igri bosta nastopila Lore Main, Kanadčan št. 1, in Avstralec Rex Hartwig. Hartwig in Hoad bosta igrala v dvoje proti Bedardu in Donu Fontani.

Za „Pokal Galea" vodi Italija z 2:0

MONTECATINI, 29. — V tekmovanju za «Pokal Galea» se je danes začel finalni dvoboj med Italijo in Španijo, Monaco in Jugoslavija pa sta igrala za tretje mesto. Italija je v obeh singlih premagala Španijo in vodi z 2:0, medtem ko sta Monaco in Jugoslavija dobila po eno igro in je stanje 1:1.

Rezultati:

Italija - Spanija: Jacobini (It.) - Gimeno (Šp.) 6:1, 6:4, Bonetti (It.) - Santana (Šp.) 7:5, 6:3.

Monaco - Jugoslavija: Borghini (Mon.) - Humar (Jug) 6:0, 7:5, Rizvanbegović - Viviani (Mon.) 6:2, 6:2.

Boks ali tek... nekaj bo koristilo

Bivši svetovni boksarski prvak težke kategorije Max Schmeling ima malega nečaka, katerega že uvaja v skrivnosti «plemenite veščine». Ponosno je pripovedoval nekemu svojemu znancu: «Pomisli, svojega nečaka sem že naučil boksati! To bo lahko na tem pokvarjenem svetu gotovo dobro prišlo, pa čeprav ne bo postal boksar.» Njegov prijatelj pa s tem še ni bil čisto zadovoljen. Tako je menil: «Ali si pa tudi pomislil na primer, da bo ostal pred tvojim nečakom mnogo večji mož, ki bo prav tako znal boksati?» Tudi s tem Maxa ni spravil v zadrego «Še predboksom sem svojega nečaka naučil tudi teči...»

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

"MOTO GUZZI"
KLASIČNI PROIZVODI POSEBNE CENE.
Sezonski:
«CARDELLINO» 99.500,
«ZIGOLO» 137.000,
«LUKSUZNI ZIGOLO» 133.000,
«GALLETTO» 249.000,
«AIRONE 250 za turizem» 349.000,
«SPORT» 364.000,
MOTORJI s tovornikom za 15 stotov.
Okoristite se s takojšnjo dobavo.
Avtomehanična delavnica, brusenje cilindrov
CREMASCOLI
UL. FABIO SEVERO 18
TRST
TEL. 38-903

KINO PROSEK-KONTOVEL
predvaja danes 30 t. m. ob 20. uri film RKO:
«UNIFORMA UGAJA GOSPEM»
z Rosalind Russel

Kino na Opčinah
predvaja danes 30. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
„Nevihte"
DRAMA LJUBEZNI IN VESTI
IGRALCI:
JEAN GABIN in SILVANA PAMPANINI

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

45. Drugo poglavje: V CIRIL-METODOVI ŠOLI - UČITELJ ADAMIČ - NOVA KATASTROFA

24.

Čas je, da spregovorim o činitelju, ki je bil v tisti dobi in v takratni družbi eden izmed temeljnih kamnov vzgoje družbe in države, namreč o veri in njeni javni manifestaciji, katoliški cerkvi, in o njenih vplivih na razvoj in rast otroka.

Stara avstrijska država je s ponosom nosila naziv «katoliške države», čeprav je bil velik del njenih prebivalcev drugih veroizpovedi: od protestantov, pravoslavnih in uniatov do muslimanov in židov, da o manjših verskih ločinah ne govorim. Priznati je treba, da je v državi vsaj pravno vladala precejšnja verska strpnost in celo svoboda mišljenja, v kolikor se seveda vladajočemu razredu ni zdelo, da to mišljenje ogroža obstoj družbene ureditve ali celo države.

Vendar je bil v državnih šolah veronauk za vse priznane veroizpovedi obvezen. Ker smo bili Slovenci po pretežni večini katoličani, smo imeli kajpada katoliške duhovnike za veroučitelje.

Bil sem vrojen v katoliško cerkev, kot bi dejal Srb: «ni kriv ni dužan». Oče je bil, kot sem že omenil, ateist in tudi osebno gorak katoliški cerkvi in njeni duhovščini. Mama je bila v tistih letih diskretno verna in nas je že v zgodnji mladosti naučila kako molitvico, ki smo jo molili zvečer, preden smo zaspali. Mama ni bila prijateljica dolgih ceremonij, ki utrujajo otroka; molitvica, ki nas jo je naučila, je bila na moč kratka. Pred jedjo in po jedi doma nismo molili. Mama se je šele v poznejših letih pokriževala pred jedjo. Z njene strani ni bilo nikoli nobenega verskega pritiska na nas otroke. Izpolnjevali smo le tiste obveznosti, ki so bile v zvezi z verskim poukom v šoli ali ki so tvorile, kot prazniki in nedeljska maša, prastare običaje.

Kdo je bil naš katehet v šoli pri Svetem Ivanu in kdo na Akvedotu, se ne spominjam. Poznejših se spominjam vseh. Opravil sem kot vsi šolski otroci prvo spoved in prvo obhajilo. O tem smo prejeli tiskano potrdilo, ki ga je bila mama dala v okvir in je vsa moja otroška leta viselo nad mojo posteljo. Kam se je potem izgubilo, se ne spominjam.

Če zapišem, da sem imel kot otrok dve povsem različni veri, prvo svojo lastno, ki se je bila rodila z mojo naravo, in drugo, v katero so me vtaknili s krstom, se ne bojim, da bi kakor koli potvarjal resnico. Kdor je pazljivo sledil tem spominom, je gotovo opazil, da moja otroška verovanja nikakor niso bila v skladu z nauki katoliške cerkve. Prvo moje verovanje je raslo in se razvijalo z mojo lastno rastjo; nisem se ga takrat zavedal, kot se otrok in celo odrasli ne zaveda tistega, kar se je rodilo z njim. Drugo verovanje mi je bilo naloženo od zunaj, po šoli in cerkvi, in z njim sem se dolgo let otepal, dokler me ni v višjih razredih gimnazije privedlo do krize in odločitve. V tistih prvih šolskih letih pa sta obe verovanji živeli v meni v nekem bolj ali manj napetem sožitju.

Oblast katoliške vere je delovala name predvsem v zaprtih prostorih: v cerkvi in v manjši meri v šoli med verskim poukom. Kdaj pa kdaj tudi doma, v postelji, ko sem se za naslednji dan pripravljal na spoved ali obhajilo.

Ko pa sem letal z metuljnico v roki in oborožen s škatlami za hranjenje mrčesa in rastlin po vrtu in «Zemlji», po travnikih in gozdovih, pod Razklanim hribom in po kraških planotah, je bila oblast te vere pri kraju. Sprostil sem se njenega pritiska in njenih obveznosti, bil sem sam svoj in svoboden in tu, na prostem, v naravi, je prišlo do izraza drugo verovanje: verovanje v neskončno moč, lepoto in raznolikost prirode in njenih produktov, katerih enega sem se tudi sam čutil. To verovanje je bilo v nasprotju s prvim, ki mi je bilo naloženo in se mi je zdelo strogo, trdo in mračno, vedro in veselo in je bilo moj pravi, vrojeni element, ki se ga kot nekega posebnega verovanja takrat še nisem zavedal, ker sem bil pač v njem doma.

Katoliška cerkev in njen nauk imata kot poseben in zelo svojevoljen odcepek veliko širšega splošnega krščanstva izrazito mestni ali urbanistični značaj. Nauku samemu se pozna, da jemlje svoj izvor iz tesnih mestnih ulic, iz zaprtih poslopij nekdanjih rimskih in poznejših srednjeveških italijanskih mest. Razrasel se je bil sredi temnih obokov srednjeveških katedral, kjer si je ustvaril svoj pomp in svoj ceremonijal. Kakor je sam zrasel sredi tesnih in mrkih zidov, tako je tudi ugnetel človeško naturo kakor steznik ali oklep, ki ne dá človeškemu organizmu svobodno in sproščeno zadihati. Njegovi svečeniki, sami stisnjeni in ugneteni, stiskajo in ugnetajo sebi podložne vernike po znani psihološki zakonitosti: če sem se moral jaz odpovedati, odpovej se tudi ti; če sem se moral jaz utesniti, se moraš utesniti tudi ti. Zgradba te cerkve in tega nauka ni brez nekega mračnega veličastja in kakor je ta nauk po eni strani zožil in utesnil človeško naturo, je po drugi strani spet prav s tem ugnetavanjem iztisnil iz nje nekaj velikih storitev zapadne civilizacije in kulture. Zlasti v srednjem veku, pa tudi v velikem delu novega veka si je znal podvreči in celo zasužnjiti velike množice in jih podrediti lastnim ciljem. Iz svoje centrale, Rima je razširjal svojo oblast na več kontinentov in spovedi si je na naravnost genialen način ustvaril kontrolni organ, ki je vsaj nekoč po svoji učinkovitosti in cenenosti prekašal vse policije sveta. Človek, ki se je duhovniku izpovedal, je bil v stalni odvisnosti od njega in podvržen njegovi volji, ki je bila v različnih dobah in časih različna: kdaj trda in zahtevna, kdaj spet mila, popustljiva in razumevajoča, kakor je bil pač človek, ki jo je izvajal, in kakršen postopek so pač zahtevale trenutne prilike. Božje oko, simbolično prikazano sredi trikotnika, je spremljalo nesrečnega grešnika povsod: od doma v šolo in iz šole v cerkev. Nikamor se nisi mogel skriti pred tem strogim, izprašujočim in porazujočim pogledom: ne v klet ne v kaščo ne na podstrešje. Povsod je lezlo za teboj in izvajalo neizprosno in neusmiljeno oblast nad tvojo notranjostjo. Priznaj, kar spet zagrešil, je trdo terjalo od tebe. Ti pa si kakor nebogljen vrabček v pesti neusmiljenega dečka trepetal pred tr nutkom, ko se bo treba spet izpovedati.

Ko pa si zapustil temne zidove šolske sobe in mračni hlad cerkvenih obokov in šel v naravo, te je ta kot blagohotna, vserazumevajoča in vseodpuščajoča mati sprejela, svoje okrilje in ti nudila varno zatočišče pred neizprosnim svedranjem očesa v trikotniku. Tu je to izgubilo vso oblast nad teboj; zameglilo se je, zabrisalo in izginilo. Ni zastonj v srednjem veku preklela cerkev naravo kot hudičevo delo «Natur ist Hölle, Geist ist Teufel».*) pravi v «Faustu» cerkveni oblastnik. Cerkev je zdavnaj in pravilno začutila, da so narava, njeno spoznavanje in proučevanje njeni najnevarnejši nasprotniki, ki ogrožajo in izpodkopujejo njeno oblast. Zato je dala, dokler je še imela dovolj moči, mučiti in na grmadi sežgati marsikaterega naravoslovca kot cerkvi in njenemu nauku skrajno nevarnega čarovnika.

*) «Narava je pekel, duh je hudič.»

(Nadaljevanje sledi)